

МИЛЧО КАСЪРОВ

БЯЛА НОВЕЛА

1964 г.

НА ВАНЯ

за идеята

(и не само за това)

Тихата идилия на малкия планински курорт бе нарушена от... един афиш, залепен по всички видни места. С големи букви той уведомяваше летуващите, че вечерта ще бъде изнесена богата музикална програма с хумор и весели сценки. Участват известни наши изпълнители. По-надолу следваха сиво-сините портрети на участниците (макар и недотам известни). Въпреки това събитието бе нещо изключително за заспалия лятна дрямка родопски курорт.

Вечерта салонът на културния дом бе препълнен. Тъкмо конферансието обяви с тържествен глас изпълнителите и... както често тук се случваше, токът угасна. Запалиха свещ. Публиката търпеливо изчака половин час, след което започна да се вълнува.

“Токът може да не дойде цяла нощ. Карайте на свещи!”

“Как на свещи бе, микрофоните как ще работят...”

“Да излизат! И без микрофони ще ги чуваме!”

“Мълчи бе, простак, това са артисти!...”

“Парите ни, връщайте ни парите!”

“Моля, запазете си билетите, в сряда пак ще дойдем!”

“В сряда си заминаваме!”

Двайсетина по-напористи наобиколиха касиера, който продаваше билетите и завикаха:

“Връщай ни парите! По петдесет стотинки дадохме! Това се две бири!”

“Кво съм крив аз, че токът угаснал? Парите ви не мога да върна – билетите са вече скъсани!...”

“Как няма да ги върнеш, бе!” – викаха по-нервните и взеха да го ръчкат в ребрата.

“Слушай, веднага да върнеш парите на хората, ако не искаш да те направя на пюре!” – спокойно каза един супермен.

“Не щем пари, искаме зрелище!” – с тънък фалцет викаше съсухрено деде.

“Ще се оплачем в Централната концертна дирекция!” – вдигна бастуна мустакат мъж.

“Ако щете в ООН се оплачете!” – озъби му се уредникът на концерта.

Това преля чашата. Вдигна се неопикуема врява. Тук и там пламваха и угасваха малки битки.

Когато стана ясно, че положението е неудържимо, на сцената отново се появи конферансието, придружено от две запалени свещи, пъхнати в буркани от компот, които постави на столове от двете страни на сцената. Веднага след това изскочиха двамина, които успяха да надвикат гюрултията и публиката за миг утихна заинтригувана. Представлението започна.

“Ние – започна единият – с колежата решихме да съставим нов български тълковен речник. Той вече е даден за печат, но искаме да ви запознаем накратко със съдържанието му. Пешо, аз ще казвам думите, ти ще ги тълкуваш! Да започнем отначало. Буква А. Абажур.

“Пижама за лампа” – отговори невъзмутимо другият. (Оскъден смях.)

“Аванс.”

“Нежната половина на заплатата”.

“Буква Б. Бебе.”

“Малък домашен високоговорител, собствена марка.” (Смях и ръкопляскане.)

“Балдъза.”

“Щатен съветник по семейните въпроси.

“Брак.”

“Съжителство на двама врагове под един юрган.”

“Бутилка.”

“Биберон за възрастни” (Смях и бурни аплодисменти).

И така, следвайки азбучния ред, единият, с щастливо ухилена физиономия четеше думите, а другият ги тълкуваше с безстрастен глас, без дори да се усмихне.

Публиката по едно време взе да реве от възторг, двама трима се търкаляха на пода от смях, а един припадна.

“Буква Л. Лекар.”

“Палач в бяла престилка, на когото плащат самите жертви.”

Всички, които ме познаваха и знаеха, че съм лекар, се обърнаха към мене, задавящи се от смях.

Когато чух това за лекаря, нещо блесна в ума ми и веднага угасна, без дори да успея да го осъзная. Въпреки това остави в съзнанието ми неясна, тревожна следа. Знаех, че така проблясва забравен спомен. Какъв ли бе той?

Слушах разсеян.

“...яхнал картечница.” – отвърна нашият Бъстър Китън.

“Какво беше това?”

“Мотоциклетист.”

Какво ми напомни тази фраза, мислех си. “Палач в бяла престилка...” По дяволите! Бях сигурен, че е някакъв спомен! Мъчех се да си припомня, но в ушите ми долитаха откъслечи от сценката и смехът на публиката.

“Погребение.”

“Церемония от която най-малко се трогва най-заинтересованият.”

Не можех да слушам повече този кич. Станах и се измъкнах от салона. Въсъщност причината да го сторя бе натрапчивата мисъл, която ме преследваше и знаех, че няма да се успокоя, докато не се сетя.

Навън ме блъсна режещата свежест на вечерния планински въздух. Заслизах по стълбичките. Настигна ме шумният смях на публиката. Бяха стигнали до буквата “Р”.

Крачех мрачен по алеята към вилата. “Трябва да съм луд, мислех си. Едва ли има човек, който да е излязъл от хумористично представление по-мрачен от мен. Нещо не съм в ред! “Палач в бяла престилка...” – повтарях си по пътя. Наистина май съм откачил!

Знаех от опит, че тази лудост се лекува само с писалката. Когато седнех зад белия лист и хванех писалката, светът се променяше. Всичко в мен се проясняваше и заживявах в своя въображаем свят, в който се чувствах най-добре. Свят, в който героите ти те разбират и никога не те предават, свят в който можеш да убиеш злодея, когато си поискаш и да направиш и най-невъзможната любов възможна.

Седнах на малката масичка до прозореца и отворих тетрадката. Белите й листи ми подействаха магически.

Ами да, разбира се! Как не се досетих! “Палач в бяла престилка, на когото плащат самите жертви!” И все пак, палач или... просто човек и лекар? – мъчех се да преценя, припомняйки си разказа на мой колега микробиолог, завърнал се неотдавна от Индонезия.

* * *

Илина хвърли палтото и чантата си на закачалката и като обличаше тичешком бялата престилка, затропа с токчетата на обувките си по мраморното стълбище на хирургията.

“Закъсняла съм! – с ужас си помисли тя. – Доктор Андреев пак ще каже нещо!”

Тя винаги се смущаваше, когато той я заговореше пред другите, независимо дали й правеше забележка, или я похвалваше. Приятно й беше, дори много приятно, но се чувстваше неудобно пред колегите. Всички знаеха, че се познават от по-рано, а не всеки можеше да се похвали, че е близък с младия асистент със сивите очи.

Илина тихо отвори вратата на предоперационната. Не са започнали още. Андреев усърдно миеше с четка ръцете си. Няколко от студентите се обличаха да асистиращ на операцията. Тя се опита да мине незабелязано, но д-р Андреев я видя и шеговито рече:

“Виж ти кой пак къснява! Хайде, Айлин, приготвяй се, ще асистиращ!”

Той я наричаше Айлин, както би се произнасяло на английски името ѝ и на нея ѝ бе ужасно неудобно, но в същото време това я ласкаеше и я караше да се чувства предпочетена.

Въведоха болния – около двадесетгодишен младеж, който ги гледаше изплашено.

“Здравей, юнак! – бодро извика Андреев. – Здравко се казваш, нали?”

“Да” – отвърна тихо младежът и преглътна, гледайки като хипнотизиран хирурга.

“Я се засмей! Какво си се начумерил? Сърдиш ми се, така ли?”

“Аз ли?... Не, не Ви се сърдя...” – смутено запелтечи момъкът. – Само...малко ме е ...”

“Хубава работа! Я се засмей! Хайде, докато не се засмееш, няма да започнем. Нали така, колеги?”

“Защо трябва да се засмея?” – усмихна се плахо момъкът, видимо успокоен, и две искрици блеснаха в очите му.

“Браво, Здравко! Така те искам! След половин час ще бъдеш здрав като бик!”

“Като бик ли?” – смееха се студентите.

“Ами да! Вие не знаете ли, че Здравко е спортист и то от висока класа? Самбист. И на една тренировка “прас!” и залепя рамото си вместо на тюфлека, на крака на някакъв уред и рамото му малко се е поначупило... Така ли беше, Здравко?”

“Така беше. Всички си спомняте, докторе!”

“А ние с помощта на колегите ще оправим сега това рамо и то ще стане като ново. От тебе се иска само малко търпение. Нали искаш пак да трениращ самбо?”

“Ами! Никога вече! Край!”

“А, да не чувам такова нещо! – отвърна докторът, докато сестрите подготвяха момчето. – Спортът е най-хубавото нещо. Не бива да го напускаш! Една-две години ще спортуваш нещо по-леко, тенис например. Да заякне ръката, а после пак можеш да се върнеш към самбото. Но спорта не бива да напускаш! Ето, аз съм вече повече от тридесетгодишен, а продължавам да спортувам...”

“Какво спортувате?” – запитва явно заинтригуван младежът.

“Плуване, подводен риболов, ски...”

“Докторе, не Ви вярвам, че сте на повече от тридесет години! Изглеждате на не повече от двадесет и пет...”

“Ха-ха-ха! Чувате ли, колеги? Айлин, чеваш ли? На двадесет и пет! Ами да, на толкова се чувствам! Даже и на по-малко. Така... хайде да започваме! Готов ли си, Здравко?”

“Готов съм!” – бодро отвърна момъкът.

Илина гледаше с възторжен поглед лекаря. “Господи, колко лъчезарен е този човек! Можеше да накара дори... самоубиец да се откаже от намерението си и да седне на маса с него! Тя погледна към момъка на операционната маса – в очите му вече имаше не страх, а доверие. Как успя да го предразположи Андреев! Та той можеше и мъртвия да съживи! Тя никак не би се учудила, ако видеше това. Колко много могат да научат от него студентите – ето това например, те не го бяха научили от никого досега – предразполагането на пациента... А положителното отношение на болния е от огромно значение!...

“Упойка! – кратко изрече хирургът зад маската, скриваща носа и брадата му. Бялата шапка, прибрала тъмно-русите му коси, бе нахлупена ниско над челото. Виждаха се само очите му – весели, сиви очи, от които струеше неизчерпаема топлина, предразполагаща към откровеност, но се усещаше и спотаена острота, граничеща понякога с твърдост, а може би и... жестокост? Или само така ѝ се струваше на Илина? Кой знае защо тя бе сигурна, че доктор Андреев можеше да бъде решителен и безкрайно твърд, когато се наложеше.

“Скалпел!”

Острието блесна в пръстите му. Колко точно и умерено бе всяко негово движение! Тя познаваше тези пръсти! Познаваше гъвкавата им сигурност, твърдата им мекота, пъргавостта им... (За да я поддържа, той свиреше и на пиано). Колко години не го бе виждала да оперира? Повече от три?

Тя си спомни неголемия окръжен град, където учеше. Беше в единадесети клас на медицинското училище, когато решиха да направят кръжок по хирургия. Макар че ѝ предстоеше матура, тя се записа. Мечтаеше да стане лекарка.

Никога не ще забрави деня, когато за пръв път влязоха в операционната. Смутени и плахи, те облякоха белите престилки и нахлузиха гумените калцуни в предверието. После вратата се отвори и влезе доктор Александър Андреев. Вървеше с вдигнати до лицето си току що измити ръце, после сестрата му поднесе хирургическите ръкавици и той сърчно ги пхна вътре. Приличаше на магьосник, който подготвя магия.

Младият лекар наистина омагьоса децата. От лицата им изчезна страхът, напрежението... Колко очарователен бе този млад мъж! Когато очите му случайно срещнеха нейните, сърцето ѝ сякаш спираше. Къде бе видяла тя този мъж? Може би в момичешките си мечти?

Особено впечатление им направи следната сцена: вече бе измил ръцете си, а болният още не бе доведен. Тогава му се припуши. Сестрата си знаеше задълженията – измъкна от чекмеджето кутия “Слънце”, взе цигара и с помощта на дълъг пинцет му я поднесе към устните. После я запали. Докторът, както държеше ръцете си нагоре и внимаваше да не докосне нищо, смукна дълбоко. Сестрата взе цигарата с пинцета и включи вентилатора, вграден в прозореца. Той издуха дима право в перката и в залата не остана нищо. После отново поднесе цигарата към устата му. Момичетата гледаха възхитени.

Скоро всички ученички от медицинското училище бяха влюбени в него. Молбите за включване в кръжока по хирургия заваляха. Успяха да се вредят само три.

Илина също бе влюбена. Невъзможно бе да не се влюбиш в такъв мъж! Хирургът весело отвръщаше на ухажванията на по-дръзките момичета, закачаше ги, дори им определяше срещи, на които разбира се не ходеше, но те не му се сърдеха.

Илина не ревнуваше. Тя знаеше, че нейната любов е много по-силна и че никой не може да я измести. Не се стремеше да му направи впечатление. Вярваше, че един ден той ще я забележи.

Илина не бе обичала досега. За нея любовта бе нещо огромно. Тя още живееше с мечтите за красивия принц, когото ще срещне един ден. Сега тя знаеше, че този принц е **той**.

Един ден младият мъж наистина я забеляза. Той се вгледа изненадан в тихото, мълчаливо момиче с вдигната нагоре коса, с тънка шийка и очарователен профил. Тя се изчерви и сведе очи. Колко бе хубава! Пламналите ѝ бузи ярко контрастираха на снежнобялата престилка.

Той се засмя тихо и извърна поглед. Смехът му обаче бе по-различен от друг път и той усети това. Инстинктивно почувства необятността на нейната момичешка любов и това малко го смути.

“Навярно за пръв път се влюбва” – помисли си той и погледът му неволно я подири сред белите престилки. Дребничка, но стройна, тя бе полудете-полужена. Тогава тя се обърна и той отново видя очите ѝ: големи кафяви очи - очите на кошута. “В такива очи може да се удави човек! – помисли си ненадейно той. – Хлапето наистина е хубавичко. Как не го бях забелязал?”

И я забрави. Както забравяше всички.

Илина обаче не забрави този ден. Реши да покаже на този мъж какво може. Кръжок имаха два пъти седмично. Тя захвана да учи заданието с такъв жар, че бе невъзможно да не забележи знанията ѝ.

“Браво, колежке! – похвали я той. – Навярно сте решила да станете хирург?”

Илина го погледна с блеснали очи. Не, тя досега не бе решила, но в този миг изведнъж реши и като тръсна малката си главица, отвърна:

“Да!”

Тя бе първата сред ученичките, която докторът нарече “колежке”. Другите я гледаха с нескривана ревност. “Виж я ти, мълчаливката! А как умее да омагьосва мъжете!” На нея ѝ се плачеше, когато срещнеште тези погледи. Всъщност, от този ден нататък тя вече нямаше приятелки. “Какво искат от мене? Какво съм виновна аз?” Но продължаваше да чете упорито, почти фанатично.

Намери си учебник по хирургия за студенти. Не разбираше много неща, но и през ум не ѝ минаваше да попита. Как така ще се прстраши да го заговори!

“Откъде четете, колежке?” – попита я той веднъж след кръжока.

“От хирургията на Матеев” - отвърна плахо тя, очаквайки да ѝ се скара.

“Хубава е, но вече е поостаряла. Има и по-нови учебници.”

“Само този успях да намеря...” – отвърна тя извинително.

В миг му дожаля. Изпита необикновена симпатия към това чаровно хлапе и като сложи ръка на рамото ѝ, каза тихо, неволно минавайки на “ти”:

“Не бързай! Всички тези неща ще ги научиш в Института...”

“В Института ли?” – попита тя плахо.

“Да, в Института. Няма ли да следваш медицина?”

“Разбира се, но... дали ще ме приемат?”

“Ще те приемат! Когато човек желае силно нещо и работи упорито за него, то се сбъдва. Учи за приемните изпити! Те са най-важните. И дипломата, разбира се. Трябва да бъде отлична...”

Съученичките ѝ слушаха разговора им с интерес, но и с нескрита завист.

“Ще уча! - рече тя решително. – И ще вляза на всяка цена!”

На младия лекар му допадна дързостта ѝ. “Очарователно хлапе!” – рече си отново. И като се усмихна, добави загадъчно:

“Пък може да се срещнем някой ден по коридорите на Института... като колеги.”

* * *

Матурата мина успешно. Дипломата ѝ бе над пет и петдесет. Почина си седмица и взе да чете за приемните изпити. Прочете всичко по биология от учебниците за средните училища, после и тези за висшите. Чете с диво ожесточение, сякаш бе на война. Трябваше на всяка цена да влезе в Медицинския институт, независимо дали в София или в Пловдив! Тя не би могла да погледне д-р Андреев, ако не я приемеха – щеше да остане в онова диво градче за цял живот като медицинска сестра, ако не успееше. Не, това не трябва да става! Тя **трябваше** да стане лекарка! Бе се заклела...

Изпита си взе с отличен. Нарисува такава клетка с цветни бои, че чак професорите се възхитиха. Приеха я и в София, и в Пловдив. Предпочете Пловдив, защото бе по-близо до градчето, където живееха родителите ѝ. Не искаше да ги вкарва в излишни разходи – и за пътни, а и за издръжка, защото знаеше, че в столицата животът е по-скъп.

Илина не можеше да повярва, че е вече студентка. Крачеше из хладните коридори, миришещи на формалин и дезинфектанти и не щеше да повярва, че това бе нейният институт, институтът, където щеше да прекара шест години!

Така минаха първите три месеца. Когато ги пуснаха за зимната ваканция, на път за дома тя се отби в окръжния град да потърси Андреев. Искеше да му се похвали.

“Доктор Андреев не работи вече тук. Премести се в Окръжната болница в Пловдив” – отговориха ѝ.

Тя чак зина от изненада. Та те са били три месеца в един град и тя да не знае! Колко пъти бе минавала покрай Окръжната болница и да не ... Чувстваше, сякаш някой ѝ бе откраднал тези три месеца!

Първокурсниците нямаха изпити през първата зимна сесия и тя прекара ваканцията тихо и скучна в малкото планинско градче при старите си родители. Тя бе най-малката от четирите сестри...

Впрочем, имаше и братче. Илина още го помнеше. Еще бяха в старите български земи – в Ксанти. Помнеше всичко, сякаш бе вчера...

Бебето се роди в най-обърканите времена в края на войната, когато още не се знаеше каква ще бъде съдбата на страната ни . Момче! Баща ѝ не можеше да си намери място от радост. След четири момичета, най-последно момче! Радваха се всички възрастни, но може би най-много Илина. Тя вече бе петгодишна и помагаше възрастни - бавеше бебето. По-големите ѝ сестри работеха, а по-малките учеха. Те с майка си гледаха братчето.

А какво хубаво дете беше! Засмяно и палаво, с вечно шавачи пълни ръчички и крачета, с яносини очи, като на баща ѝ. Макар да бе трудно с продуктите, храна за бебето винаги имаше. Колко щастливи бяха тези дни! Макар войната още да тропаше с войнишки ботуши по калдъръмените улици на града...

Ксанти! Тя едва си го спомняше, повече от разказите на сестрите си... Помнеше само как с децата от махалата играеха на криеница и на дама... Как понякога посядаше на скалите край морето и дълго гледеше далечината... Вятърът рошеше косата ѝ, шепнеше в ушите ѝ... Това тя никога повече не го почувства... Родният град... Дори въздухът там миришеше на друго!...

После бебето се разболя. Нямаше още годинка. По цял ден се мятеше, горкичкото, изгаряно от огън. Илина гледаше насълзена горящото телце, милите очички, замъглени от температурата и започваше да плаче. Не можеше да си представи, че братчето ѝ може да умре... Изобщо не вярваше, че това може да се случи!...

Всички въщи бяха много притеснени. Бащата напразно търсеше лекар – в тия дни всички бяха мобилизирани. Един ветеринар препоръча някакво лекарство, но в аптеката нямаше почти нищо. “Ще умре!”- мислеше си бащата и сърцето му плачеше. От ден на ден детето се топеше.

Тогава бай Йорго, техен съсед, докара лекар. В града току що бе пристигнала военна част. Младият момък, с още прашни от пътуването дрехи, прегледа детето и тъжно каза на бащата:

“Бронхопневмония. Май че е двойна.” – И като погледна към родителите добави: “Няма никаква надежда.”

Всички заплакаха. Илина мислеше, че ще полудее... Тя се наведе над мятащото се в треска телце и като хвана с два ръце дървеното легълце, заплака:

“Боже, мене вземи!...” – и зариде неутешимо.

“Докторе, съвсем никаква надежда ли няма?... – попита с пресъхнал глас бащата. – Някакви инжекции?...”

“Инжекции има, но къде ще ги намериш? Война е! А и да ги намериш, вече е много късно. До довечера детето ще умре – вижте го – то едва диша...” – И понечи да си тръгне.

Тогава Илина обърна към него разплаканото си лице и гневно извика:

“Лъжеш! Няма да умре!”

Момъкът повдигна рамене и си излезе. Отказа да вземе пари.

Въпреки това, вечерта детето не умря. Бащата, обезумял, впрегна кобилката Мара и отиде с каруцата чак до Солун за лекар. Бебето не умря и на другия ден. Изминаха два дни на напрегнато очакване. Детето се бореше за своя малък живот.

На втория ден бащата се върна и водеше със себе си един престарял лекар, професор, когото военните не можеха вече да мобилизират.

“Двустранны пневмония! – рече той. – Но за жалост положението е безнадеждно – кризата е започнала и то няма да издържи. Ще направи тези инжекции, но едва ли ще помогнат. Ако ме бяхте повикали вчера, може би щях да направя нещо...”

“Вчера ли? – погледна го невярващ бащата. – Значи, ако бяхте дошъл вчера или онзи ден, щяхте да го спасите?”

“Да, защо се чудите? – спокойно отвърна професорът. – Ако бях започнал лечението онзи ден, със сигурност щяхме да го спасим, дори вчера не е било съвсем късно...”

Всички го гледаха потресени и мълчаха. Накрая бащата проговори:

“Докторе, аз не Ви казах, за да не се обидите. Преди два дни го прегледа един лекар от войската – младо момче. Каза, че няма надежда. Беше преди два дни...”

“Преди два дни! Как може? – възмути се професорът. – Та това са младоци, които още нямат дипломи! Как не ги е срам да ги мобилизират! Преди два дни? И нищо ли не предписа?”

“Нищо. Каза, че до вечерта детето ще умре” – отвърна съкрушен бащата.

“Бога ми, уверен съм, че щях да го спася! Сега, съжалявам много, но наистина няма никаква надежда. След два часа – той вдигна очи и срещна трескавите погледи на семейството – след два часа то... ще умре.”

Два часа по-късно детето почина.

Старият лекар до последния миг седеше на ниското столче до легълцето. Бащата съкрушен клатеше глава. Жените плачеха. Ужасно бе да се слуша това многогласно, монотонно опяване. Сякаш погребваха щастието си!

Илина се бе свряла в ъгъла зад скрина с подгънати под себе си нозе. Не й бяха останали вече сълзи. Имаше единственото желание да легне до братчето си и да умре.

Погребаха детето в местните гробища под малка китка кипариси. Илина дълго стоя до малкото гробче.

“Боже, колко лоши хора има! Защо има такива лекари? Защо не са всички като стария професор? Ако беше дошъл той, сега Бебо щеше да бъде жив...”

Още тогава тя, петгодишното момиченце, се закле мълчаливо пред гробчето на братчето си, че един ден ще стане лекарка. Добра, като стария професор. И няма да позволи нито едно дете да умре!

Тази малка клетва щеше да изпълни целия ѝ по-нататъшен живот.

След месец, през есента на 1944 г., българите бяха прогонени от Ксанти. Съюзниците дадоха на Гърция родните им земи, а те побързаха да ги изгонят. Баща ѝ натовари семейството на каруцата, взе най-необходимото за преживяването им и дребната кобилка запетляви крака на север.

Заниза се керван от бежанци. Предчувстваха, че повече няма да се върнат тук. Всички оставяха дом и поминък, а те – и частица от семейството – малкото им братче...

Засилиха се в малко градче в полите на планината. Отново засъбираха дом и покъщнина, но предишното веселие в семейството вече го нямаше. Скръбта още дълго тежеше в душите им.

Годините минаваха. Сестрите вече бяха моми за женене. Животът си иска своето. Само най-малката, Илина, остана все така тъжна и мълчалива, потънала в някакво мрачно самовглъбение. Ударът бе дошъл тъкмо в годините когато се оформяше личността ѝ, поради което остави такива незаличими следи в крехката ѝ душа. Нямаше го вече малкото, палаво момиченце, което толкова обичаше “ментени” бонбони. Вечер, щом баща ѝ се върнеше от маслинената градина, тя се покатерваше на коленете му, обгръщаше загорялата му от слънцето шия, целуваше го по едната, после и по другата буза, а накрая и по рошавите мустаци. Баща ѝ се смееше и я целуваше мило по гушката, от което ѝ ставаше гъдел и тя се кискаше, кискаше. После грабваше ментовия бонбон и отиваше навън да го изяде. Сядаше на пейката пред къщи, клатеше крачета напред-назад, бонбонът тракаше между зъбките ѝ и носеше хладна сладост...

Илина с тъга си спомняше тези дни. Те никога повече нямаше да се върнат.

След няколко години отиде да учи в окръжния град. Там имаше училище за медицински сестри. Далеч от дома, тя се вгълби още повече в себе си. Остана все така мълчалива и тиха, дребничка и нежна... Учителите обикнаха това момиче със свенлива усмивка. Беше прилежна ученичка. Учеше с такава фанатична упоритост, която възхищаваше всички. Никой и не подозираше за нейната клетва. У нея те виждаха само стремеж към съвършенство. За нея не бе достатъчно само да знае уроците си – трябваше да ги знае прекрасно! Знаеше, че всичко се постига с труд и тя не го жалеше. Когато създадоха кръжока по хирургия, тя първа се записа – защото още нямаше по детски болести.

После в живота ѝ като метеор влезе **той**. Младият хирург се превърна за нея в кумир. Възхищаваше се от всичко у него. Той бе идеалът ѝ за лекар!

В Медицинския институт решението да специализира хирургия се затвърди у нея, без да измести любовта ѝ към децата. Нали има и детска хирургия? Та нали с децата трябва да се отнасяме по-внимателно, отколкото с възрастните! Тя винаги изтръпваше, когато д-р Андреев с едни и същи резки, но сигурни движения оперираше и възрастни, и деца.

“По-полека! – не се сдържа веднъж тя. – То е дете!...”

Той я погледна изненадан.

“Та какво от това? Устройството на човешкото тяло е едно и също... За мене то е пациент.”

“Нима няма никаква разлика за Вас?” – взря се тя в сивите му очи.

“Никаква. Естествено, всичко е много по-малко...”

Тя си обясняваше това негово отношение с естеството на професията му, където твърдостта и решителността са абсолютно необходими. Мекушавостта и хирургическият скалпел са неща несъвместими. И при всичко това не можеше да не се възхити от непринудения начин с който влизаше в контакт с пациентите си и ги ободряваше, дори развеселяваше. И за всекиго намираще различен подход! Сякаш това бе част от професията му.

От няколко месеца д-р Андреев бе асистент в Института.

“Е, видя ли, че се срещнахме тук?” – каза ѝ той още първия ден.

Тя си спомни думите му отпреди три години в кръжока и неговата загадъчна усмивка. Значи той още оттогава се е стремил към Института с мечтата да стане преподавател! Гледаше го смутена и изчервена от радост и не можеше нищо да продума. Той не се бе променил никак през тези три години, а вече приближаваше четиридесетте. Същите топли сиви очи, същите тъмноруси коси, същият плътен глас, същата гъвкава походка. Изглеждаше с десет години по-млад!

Срещаха се два пъти седмично на упражненията по хирургия. Той се отнасяше към нея като към отдавнашна позната или далечна роднина. Това ѝ бе приятно до деня, в който колежките ѝ разбраха и ревността им пламна. Защото повечето бяха влюбени в симпатичния асистент. Ревнуваха дори тези, които бяха омъжени или си имаха приятели. Жените ревнуват и без да обичат бе казал някой – дали не бе Мопасан?

Веднъж (Илина причисляваше този ден към малкото щастливи в живот си) тя се връщаше от библиотеката. Беше надвечер и подухваше хладен ветреца. Вървеше забързана край градската градина, стиснала книгите под мишница, забила поглед в земята. Вятърът внезапно се завъртя и навя жълти листа в краката ѝ. Тя повдигна очи и го видя. Андреев вървеше припряно напред-назад по съседната алея с вдигната яка и пъхнати в джобовите ръце. После нервно погледна часовника си. Тя също погледна своя. Седем и десет. Ако срещата му е била в седем часа, значи *тя* закъсняваше вече десет минути! Кого ли чака? Това я жегна неочаквано силно, въпреки че не можеше да допусне, че този мъж, при това и неженен, ще води живот на аскет, след като толкова много се харесва на жените. Тя забави неволно ход, но после отново забърза.

“Илина!”

Дали наистина извика, или така ѝ се чу? Тя спря и нерешително се обърна назад. Докторът усмихнат бързаше към нея.

“Здравей, малка колежке – поздрави бодро той. – Къде така си се забързала? Да нямаш среща?”

“Не, отивам си... – продума тихо тя. – Бях в библиотеката...”

“Далече ли живееш?”

“До стадиона.”

“Как ще стигнеш дотам в такова време? Ела, ще те закарам с колата!

Тя го погледна почти с уплаха. Шегуваше ли се?

“Но моля Ви се, защо? Аз всеки ден се прибирам пеша...”

“Е, да но аз не всеки ден те срещам... Не се притеснявай, обикновено кавалерство...”

Шкодичката му чакаше в съседната уличка. Тя седеше до него на предната седалка и не смееше да мръдне. “Истина ли бе всичко това? Дали не сънуваше? Не можеше да си го помисли и в най-смелите си мечти!... А... кого ли чакаше?”

“Чаках една позната – отговори той, сякаш прочел мислите ѝ, - но тя не дойде. – Той се усмихна пресилено горчиво и добави: Не ми върви нещо напоследък. Остарявам ли, що ли?” – И погледна усмихнат към нея.

Тя за миг се обърна и срещна погледа му. “Господи! Та ако той поиска, всички жени ще бъдат негови!” Колата рязко зави и малкото плюшено папагалче, закачено отпред на огледалцето, се превъртя презглава на позлатеното си клонче. Тя видя уплашените му стъклени очички и това внезапно ѝ се стори много смешно. Без да ще се засмя с глас. Андреев смяял я погледна.

“Знаеш ли, че имаш ужасно мил смях! Като дете! Като хубаво, малко дете!”

Това безспорно ѝ достави удоволствие, но едновременно ѝ подсказа твърде недвусмислено какво е отношението му към нея.

“Разбира се, та той е много по-възрастен от мене – помисли с горчивина тя. – Но изглежда е вярно и това, че мъжете на неговата възраст са най-привлекателни...”

“Какви книги си взела от библиотеката? Медицински?”

“Не, Томас Ман, Цвайг, Кронин...”

“Кронин? Обичаш ли го?”

“Ужасно! – отвърна тя с блеснал поглед, но когато той я погледна, отново се смути.

“Наистина ли? Аз също много го обичах. Какво си чела от него?”

“Ами ... “Доктор Шенън”, “Цитаделата”, “Дървото на Юда”...”

“А “Героични години?”

“Не. Не мога да я намеря...” – отвърна тя с очарователно разочарование.

“Не можеш ли? Аз я имам! – и като срещна погледа ѝ добави: Искаш ли да ти я дам?”

“Разбира се!...”

Той рязко завъртя волана.

“Не отгук” – нерешително се обади тя.

“Отиваме за книгата.”

“Сега ли?”

“А защо не? Хубавите неща не бива де се отлагат.”

“А... дали ще бъде удобно?...Искам да кажа...”

“Не се безпокой, всичко е наред...”

Спряха пред нов жилищен блок. Той изскочи от колата и изтича да ѝ отвори вратата. Илина бе смутена, трогната и щастлива. Щастлива като момиченце, което вече смятат за жена.

От балкона на първия етаж една дунда така се бе надвесила, че щеше да падне.

“Агоп, излез да видиш! Нова!”

Агоп излезе светкавично.

“Не е лоша...” – каза той на жена си и се облегна на парапета.

“Става дума за колата – поясни той в асансьора. – Имам я едва от няколко дни.”

“Ами честито тогава!” – отвърна му тя с насмешка.

Апартаментът не бе голям, но все пак по-голям, отколкото бе нужно на сам мъж. Той използваше две стаи, а в третата, както казваше, изхвърляше сметта от другите две. Няма време да ходи до казана долу.

“Що за разточителство! – взмути се искрено тя. – Другите и по една стая нямат... И тук живеете сам?”

“Да, засега...”

Една от стаите, която явно бе хол и кабинет, възхити Илина. Цялата стена се заемаше от голяма библиотека. Тя не можеше да си представи, че човек може да има толкова много книги!

“Ремарк, Паустовски, Дикенс, Лондон, Цвайг, Стайнбек, Хемингуей, Уилсън, Толстой, Чехов, Дюма!...Всичките ли тези книги са Ваши? Та това е цяло богатство!”

“Радвам се, че ти харесват – със задоволство отвърна той. – Можеш да идваш винаги да си вземаш по някоя... Илина, наричай ме Сашо. Когато сме сами, ме наричай по име. Инак звучи много...официално. – Той се усмихна. – Обещавах, нали? – попита той тихо и повдигна с пръст брадичката ѝ.”

“Не зная дали ще мога... – продума притеснена тя. – Знаете ли, за мен Вие сте...”

“Ето пак! Нали се разбрахме?”

“Добре – засмя се Илина. – Но знаеш ли...” – тя млъкна поразена от думите си. Как прозвуча само! Сякаш са отдавнашни приятели! Топлина изпълни гърдите ѝ.

Андреев я гледеше окуражително.

“Добре – тръсна глава тя. Смущението ѝ внезапно изчезна. Огледа се. Стори ѝ се, че познава тази стая до най-малки подробности, а нейният обитател ѝ е стар, добър приятел. Изпълни я радостен трепет.

“Сашо... ти забрави за какво дойдох...”

“Да, разбира се! Ето, сега ще я намеря. Кронин? Кронин? – той зашари с пръст по рафта. – Ето го! “Героични години.” Трябва да ти кажа, че ще се разочароваш от нея донякъде. Особено, след като си чела “Цитаделата” и “Доктор Шенън”. Значително по-слаба от тях е. – Той седна до нея на канапето. – Аз сега чета Драйзер. Тийдър Драйзер. В една от книгите му има една Айлин, също като тебе, само че червеночоса! Знаеш ли, че твоето име на английски се произнася Айлин? – Той внезапно спря. – От сега нататък ще те наричам Айлин. Нали нямаш нищо против?”

“Защо, не ти ли харесва името ми? Аз много си го харесвам...”

“Напротив! Много го харесвам, но искам да те наричам така, както никой друг не те нарича.”

Оттогава той винаги я наричаше Айлин, дори пред колегите ѝ, и те взеха да си мислят, че са твърде близки. Дори прекалено близки. Тя, естествено, не можеше да го нарича Сашо пред всички. Само когато бяха сами. А оттогава нататък все по-често се случваше да бъдат сами.

Сашо изпитваше особена радост, когато бе с Илина. Радост, каквато не му доставяше никоя друга жена. Другите бяха разгонени кобили, които търсеха у него мъжа. С Илина той бе щастлив, по особен начин. Доставяше му удоволствие да закриля това нежно, мило същество, да ѝ помогне да осъществи големите си амбиции. Той бе отраснал сам. Никога не бе имал брат или сестра. Понякога си мислеше, че тъкмо това е да имаш сестра. Във всеки случай той съвсем не я възприемаше като жена, така, както възприемаше другите жени в живота си. Само понякога изпитваше внезапно желание да я прегърне, да я погали и да я целуне – нежно и внимателно... Колко радости и сладки тревоги му създаваше тя!...

Веднъж бяха на кино. И представи си, той откри, че тя вярва, че всичко, което става на екрана, е действително! Когато злодеят притисна ножа на милиметър от гърлото на положителния герой, тя разтреперана стисна с все сила ръката му.

“Какво ти е, Илина?”

“Но той ще го убие!”

Тя се бе притиснала уплашена в него. Тогава толкова му домиля, че я прегърна, наведе се над нея и тихо я целуна по ъгълчето на устните. Тя постепенно осъзна случилото се, отдръпна се бавно и застана леко наведена напред, седнала на самия ръб на стола, не смееща да мръдне. Сашо я наблюдаваше, облегнал се назад.

“Не биваше – упрекваше се той. – Само уплаших доброто хлапе. Кой знае какво си е помислило!”

Когато си тръгнаха, тя вървеше мълчаливо, гледайки право пред себе си с широко отворени, сякаш блестящи от сълзи очи. Мълчаха.

“Айлин! – тихо я повика той. – Тя не отговори. – Айлин, не се сърди!”

“Не се сърдя” – просто отвърна тя.

“За мене ти си като по-малка сестра...”

Илина внезапно се обърна. Той остана поразен от дивия блясък в очите ѝ. Не можеше да си представи, че в тази малка жена има толкова сила. Тя се обърна и побягна.

“Айлин!...”

* * *

Дълго време тя се отнасяше съвсем официално към него, особено на упражненията по хирургия. Колежките ѝ започнаха да си шушукат. Един ден той я спря в коридора.

“Илина.”

“Моля, доктор Андреев?”

“Илина, моля те, не се дръж така! Ако мислиш, че не можем да бъдем приятели, то поне се отнасяй към мен както студентка с асистента си. Моля те! Не се сърди!”

“Но аз съвсем не се сърдя!” – каза тя просто и го погледна.

Сашо изненадан почувства как този поглед го развълнува така, че чак сърцето му спря.

“Айлин, мила...” – погали я той по косата. Сигурен беше, че ако не бяха тук, в коридора, не ще можеше да се сдържи и щеше да я прегърне и целуне отново. Какво ставаше с него, по дяволите? Как магически му действаше това момиче!

Същата вечер я взе сред упражненията и отидоха у дома му. Гледаха телевизия, пиха кафе, слушаха плочи, танцуваха... Нейната младост и жизненост сякаш се предаде и на него и той не се бе смял и танцувал така от много време насам. После я закара до квартирата ѝ. “Очарователно хлапе! – мислеше си той, докато се връщаше с колата. – Не зная какво ще направя, ако отново я загубя! Дали не съм влюбен? Глупости, влюбен...”

* * *

“Айлин - попита я една неделя той, докато се разхождаха из острова на Марица, - можеш ли да правиш сарми?”

“Сарми ли? Защо?”

“Кажы, можеш ли?”

“Да” – отвърна Илина.

“А ще ми направиш ли?” – попита той предпазливо.

Тя се засмя, както майките понякога се смеят на внезапните желания на децата си. За пръв път почувства, че си бяха разменили ролите.

“Ще ти сготвя, защо не?”

“Какво е нужно?”

“Кайма и една кисела зелка. И малко ориз, праз, подправки...”

“Хайде да идем да купим!”

Хвана я под ръка и забързаха. До фонтана тя спря.

“Почакай малко. Пие ми се вода.” – Илина се наведе над чешмичката със статуята над нея. Докато я чакаше, Сашо разсеяно разглеждаше статуята. Богинята на плодородието Деметра с кошница плодове на рамо. Хубава глава, фин профил, вдигната нагоре коса...

“Айлин!” – извика той внезапно.

“Какво?” – изплаши се тя.

“Не мърдай!”

“Да няма змия!”

“Не, спокойно...” – Той приближи, хвана внимателно главата ѝ, обърна я в същото положение, както на статуята и я загледа.

“Какво ти стана?” – гледаше го стресната Илина.

“Виж! Обзалагам се, че си позирала на скулптора, когато е ваял тази статуя.”

“Глупости! – погледна тя към фонтана и тръгна по алеята с изчервени от удоволствие ушенца. – Аз толкова ли съм грозна?”

“Е, скулпторът може и да се е поизложил малко, но имах предвид богинята на плодородието...”

“Нима?” – с престорено учудване отвърна тя.

“Гледай как кокетничи, хлапето му с хлапе!” Реши да я подразни.

“За мен ти си моята малка богиня...” – изрече с артистичен патос той. Сигурен бе, че тя отново ще се разсърди, но за негова изненада “хлапето” остана невъзмутимо, само го изгледа странно и нищо не отвърна. “Дявол да го вземе! Аз ли с нея си играя, или тя с мене?” – помисли си.

Взеха кайма и една кисела зелка и забързаха към дома му. По пътя зелката, сложена в найлонова торбичка, замръзна от студа и пръстите му се вкочаниха. В асансьора тя взе ръката му в длани и притисна дългите му, силни пръсти към топлата си буза.

Сашо никога бе ял такива вкусни сарми, тя никога не е била така весела, и никога не се бяха смели толкова много. Пиха тъмно и гъсто мелнишко вино.

След вечерята, въпреки протестите му, Илина изми съдовете и ги прибра. В умивалника видя две винени чаши. По едната имаше следи от червило. Изми и тях и като гледаше към него иронично, ги прибра по местата им. Стана ѝ криво, но нищо не каза. Че какво, той да не е аскет?

“Айлин, отлична домакиня си. Правиш сармите също като майка ми. Не, твоите дори са по-хубави. Направо завиждам на бъдещия ти съпруг!”

Тя замря при последните му думи с кърпа в ръка, но нищо не отговори.

“Ще ме поканиш на сватбата си, нали, Айлин? Имаш ли си вече някой? Може би колегата Христов? Хубав, умен момък? Виждам, че не е безразличен към тебе...” – дразнеше я той.

“Да, не е!” – рязко се обърна тя и Сашо отново видя онзи див блясък в погледа ѝ. Отново бе сгрешил. “Това хлапе е ужасно влюбено” – помисли си с уплаха той. – Дали не греша, като поддържам надеждите ѝ? Не е ли опасно?”

“Извинявай, Айлин, сигурно съм пиан” – каза той толкова непринудено, че тя не успя дори да се разсърди.

Вечерта мина приятно, макар този диалог да остави слаба горчивина и у двамата. Дали не бе от виното?

“Какво да правя? – питаше се той на връщане от квартирата ѝ. – Не мога да я почувствам като жена! Та тя е почти петнайсет години по-малка от мене! Не, не бих могъл да си се представя с нея в едно легло. Макар че... това дете ще бъде дяволски сладко! Глупости! Много е мила, наистина, но ми е съвестно. Та тя е само на двацет и няколко години – още почти дете!... И е толкова влюбена... Със сигурност е девствена... Двацет и няколко години? Та аз на нейната възраст...”

Прибра се къщи, изпи останалия в чашата му коняк и се пъкна в леглото. “Ще карам както досега, пък ще видим... С Ели естествено няма да скъсам.” – реши и заспа.

Сънува Илина.

* * *

Една сутрин по време на упражнения асистентката приближи до Илина и дискретно каза до ухото ѝ:

“Търсят Ви на телефона.”

“Мен ли?” – удиви се тя и същевременно се притесни – да не се обаждат от къщи?

“Айлин – бликна в слушалката плътният глас на Сашо, - ти ли си? Имам една голяма молба към тебе.”

“Кажи...”

“Днес ще бъда зает до късно, а довечера ще имам гости... едни колеги. А знаеш ли каква бъркотия е? Би ли прескочила след лекциите да хвърлиш един поглед? Не зная дали няма да се обидиш, но знаеш ли, нямам друг по-близък човек да помоля...”

“Добре” – отвърна тя след кратко мълчание. Сигурно бе забравил, че тази вечер се канеха да отидат...

“Отлично! Ключът ще бъде в кабинета ми под пепелника. Там е отворено.”

“Сашо – нерешително се обади тя. – А кога ще се освободиш тази вечер?”

“Не зная, нали ти казах, че ще имам гости – знам ли докога ще стоят. Утре ще ти се обадя. Ще отидем пак на острова, ако искаш. Знаеш ли, там са построили едни такива въртящи се люлки със синджири! Страшно обичам да се въртя на такива люлки! Искаш ли?”

“До утре” – каза тя и затвори телефона.

“На люлки ще ме вози!” – помисли си с яд.

Следобед отиде в дома му. Снощи тук е имало нещо. Доста народ са били. И без жени не е минало – тя погледна следите от червило по чашите и филтрите на цигарите. И са бил доста весели. Тя вдигна от пода една счупена чаша. Събират си се те компании, а аз ще му прибирам после боклуците... Че как ще ме представи на приятелите си? “Запознайте се, моята малка приятелка – тя ми е нещо като сестричка...” Какво съм всъщност за него аз? Особен вид забавление? А компании и развлечения той явно си намира!

Илина с яд и досада отвори вратата на спалнята. Възглавниците бяха две. Гневно тресна вратата. “Да си оправя спалнята сам!” Постави на грамофона една плоча. Погледна заглавието ѝ – “Чай за двама”. Понечи да я пусне, но се отказа. Часът бе шест. Кога ли ще дойдат гостите му? Или пък гостенката? Коя ли ще е тя? Дали не е...

Внезапно една идея ѝ дойде наум и колкото време минаваше, толкова повече се превръщаше в решение. Облече се, излезе, и като се огледа, влезе във входа на отсрещния блок. Облегна се на пощенските кутии и зачака.

След половин час пристигна Сашо. Беше сам. Това я успокои, но само за миг. Той взе от седалката нещо, увито в хартия – приличаше на бутилка вино. Една бутилка за компания от приятели не стига, помисли си тя. Значи ще бъдат двама. След минута прозорецът на хола му светна. Отвори го да проветри (имаше нужда), после дръпна завесата. После светна спалнята. Там се забави по-дълго – сигурно оправяше леглото...

Илина стоеше и чакаше, обхваната от неочаквана упоритост. Краката ѝ взеха да замръзват. “Какво чакам всъщност? – запита се. – Имам ли изобщо право да го следя? В качеството на каква? Та той е свободен и може да кани когото си иска!”

За миг си представи уютния хол, сгриващия аромат на кафето с коняк, тихата музика, топлината, струяща от очите му ... и ѝ се доплака. Стана ѝ мъчно и обидно. Нима не може и тя да му бъде приятелка, както другите жени? Какво не ѝ достига? Откъде накъде някаква непозната ще може, а тя - не! Обзе я онази фанатична решителност, която я се появяваше у нея в трудни моменти.

Издад тъгля на пустата зимна улица се зададе висока жена с бяло кожено палто. Пъхнала ръце в ръкавите си, тя вървеше забързана напред, сякаш се боеше от студа. Някаква интуиция, някакво непогрешимо женско усещане ѝ подсказа, че тъкмо тази е жената, която Сашо очаква.

Илина изскочи бързо от укритието си, пресече бежешком улицата и влезе във входа на Сашо. Кръвта биеше в слепите ѝ очи. Разбираше, че прави голяма глупост, но същевременно знаеше, че връщане назад няма.

Когато дамата с бялото палто влезе във входа, Илина изскочи внезапно пред нея и без да ѝ даде възможност да се съвземе, припряно заговори:

“Сашо го няма! Няма го! Каза да не го чакате и ... изобщо да не го търсите!”

Жената постоя един миг стъписана, после рязко се обърна и си тръгна. Илина стоя, докато нервното чаткане на токетата ѝ заглъхна, после бавно, като осъдена на смърт, се затътри към асансьора. Влезе в тясната кабинка и се огледа в огледалото. Чувстваше весел шум в главата си, сякаш бе пила. Тя се бе приготвила за битка и лесната победа над непознатата я опияни, направи я дръзка и смела. Взе на един дъх трите стъпала над асансьора и спря пред вратата с бронзова табелка на нея: “Д-р Александър Андреев – хирург”. “Той е мой, само мой! Няма да го делия с никоя друга!” – почти на глас си каза тя и натисна с ожесточение бутон на звънеца.

Сашо се появи усмихнат, но изражението му бързо се промени в безкрайна изненада, дори уплаха.

“Илина! Какво се е случило?”

“Няма ли да ме поканиш да вляза?” - почти враждебно попита тя. Грамофонът вътре свиреше “Чай за двама”.

“Разбира се, влез, но ...нали знаеш...”

“Тя няма да дойде!”

Сашо стоеше неподвижен срещу фотьойла, в който се отпусна тя и не знаеше какво да каже.

“Чу ли? Тя няма да дойде! Казах ѝ, че те няма и... изобщо да не те търси повече.”

Той преглътна мъчително, разпери ръце и рече с пребледняло лице:

“Добре, но... защо си го направила?”

Илина стана поривисто от мястото си, отиде до грамофона и издърпа щепсела без да вдигне вилката. И сякаш скачайки в пропаст заедно с падащата музика, тя извика:

“Защото те обичам, ето защо! Ти спял ли си, че не виждаш? И няма да позволя на никоя друга да те отнеме! Ясно ли ти е?”

“Тя е пияна или е луда!” – уплаши се той. Такова нещо от нея не бе очаквал.

“Какво мълчиш? Не чу ли? Обичам те и това е!” – устните ѝ затрепериха и тя се извърна рязко, после застина с длани на лицето, сякаш очакваше присъдата си.

“Знам” – тихо каза Сашо.

“Знаеш нали? Но това не ти пречи да се отнасяш към мене като към дете или сестричка! Или като прислужница дори! Нито да си водиш приятелки! Сякаш съм нищо!..”

Той тръгна бавно към нея. Докато изминаваше тези три крачки, той видя как отчаянието ѝ се смени с трескаво очакване. Бе затворила очи. Сашо спря до нея, пъхна ръце под разкопчаното студено палто и усети меката топлина на тялото ѝ. Прихвана я през кръста и нежно я привлече до себе си. Тя се притисна към него като малко диво зверче, почувствало за пръв път ласка. После повдигна глава и тихо каза:

“Не искам повече да съм дете, разбираш ли? Не искам! Искам да съм жена! Твоя!” – Зарови глава в гърдите му и заплака неудържимо.

Сашо почака минута, после повдигна внимателно лицето ѝ към себе си и я целуна тихо. Устните ѝ, неочаквано топли и меки, го накараха да потръпне. Под пръстите си почувства трепета на младото ѝ тяло и в миг осъзна, че в прегръдките си държи жена, и то не каква да е, а жена, пламенна и чувствена, знаеща какво иска и как да го постигне.

“Или тя е луда, или аз полудявам!” – помисли си отново той. Почувства неочаквана слабост и се предаде.

Бавно, без да я изпуска от прегръдките си, свали студеното ѝ палто и я притисна силно, така, както се притиска жена – до болка! Тя изстена и впи устни в неговите. Светлината сякаш се смени с червен полумрак, стана топло и уютно тъмно.

“Айлин! – шепнеше задъхан той. – Моя малка, хубава Айлин! Трябваше да ми го кажеш, за да го разбера! Обичам те, Айлин! Обичам те повече от всичко на света! Ще бъдеш моя, само моя, чуваш ли, Айлин!”

Тя откъсна за миг лице от неговото и рече твърдо:

“И стига с тази Айлин!” После се притисна още по-силно. Тя чувстваше своето тяло като отливка от неговото. Всяка нейна фибра бе намерила своята половинка и те се сляха в едно цяло. Дали това не беше онзи единен организъм, който представлява всъщност живота във Вселената?

Той се приведе, нежно я подхвана под коленете и я повдигна. Бе неочаквано лека, почти безтегловна.

Грамофонът отново тихо засвири “Чай за двама”.

* * *

Дните се втурнаха сякаш един след друг. Илина жадно поглъщаше всички радости, които те ѝ донасяха, пиеше ненаситно от онова опиянение, което донася любовта, сякаш се страхуваше, че този извор може ненадейно да пресъхне.

Сама се чудеше на себе си. Къде се бе дянало онова срамежливо, мълчаливо девойче с големи, кафяви очи? Бяха останали само очите. Малкото момиче го нямаше. Това е било само маска, която тя, кой знае защо, сама си бе надянала и я носеше с фанатична упоритост. Но ето, идва мигът, когато, подобно на какавида, от пашкула се пръква пеперудата-жена – пищна и красива, искаща и даваща. Като истинска жена!

Никога преди това Илина не е била толкова щастлива. Това изобилие от радост ѝ се струваше фантастично, нереално, абсурдно. Подобно на хубав сън, тя очакваше един ден да се събуди в своето малко легло, в своята малка квартира и да разбере, че е отново сама, че всичко е било сън.

Но не беше сън. Тя всекидневно се уверяваше в това и когато вече свикна с мисълта, кой знае откъде изплува някакъв страх, че всичко може внезапно да се срути и тя отново да го загуби. Несвикнала досега да получава толкова много от живота, тя примижала очакваше неговия жесток юмрук с едно библейско примирение, като нещо неизбежно и логично. Тя беше уверена, че това щастие не може да бъде вечно и суеверно вярваше, че ще дойде денят, в който трябваше да плати всичко с лихвата. “Ставам фаталистка! – укоряваше се тя. – Що за глупави мисли? Защо непременно трябва да се случи нещо лошо? А и какво би могло да се случи? Ами ако избухне война! Глупости, как ще избухне война! А какво тогава? Ами ако... някой умре?”

Война не избухна, но онова, от което Илина така се опасяваше, дойде. Дойде неумолимо като смъртта, по-жестоко и от войната!

Беше средата на декември, когато Сашо ѝ каза, че другата седмица има рожден ден и че ще трябва да помислят с какво да нагостят приятелите.

“Ще приготвя задушени пържоли с гъби и кашкавал” – каза Илина. – Но ще трябва и вино.”

“Да, но хубаво вино! Ще трябва да потърся някой лозар. Обожавам домашното вино!”

“Да знаеш баща ми какво вино прави! Най-хубавото в градчето ни! Татко приготвя и едно малко буренце със сладко вино за мен...”

Сашо я гледаше с подигравателна усмивка.

“Какво се смееш? Аз започнах да пия горчиво вино тук при тебе, а преди дори не знаех вкуса му. Вярно, че не разбирам от вина, но приятелите на баща ми много го хвалят... Сашо – извика тя внезапно, - защо да не прескочим с колата да вземем от нашето вино?”

“Вече пет минути чакам да се досетиш” – смееше се той.

“Негодник!” – възропта тя щастлива и го тупна с юмруче по гърдите. – Пет минути чакал! Е, ще идем ли?”

“Тръгваме!”

На другия ден, след дълго криволичене по тесните планински пътища, пристигнаха по мръкнало в градчето. И колкото тъжно бе да гледаш край пътя подгизналата и черна гора, толкова уютно и топло бе в старата къща на Илинините родители.

Посрещнаха ги топло и радостно, както е прието в старите български къщи. Особено ги зарадва това, че Сашо е асистент и учи дъщеря им на медицина.

“Седнете ей тука до огъня да се посгреете – канеше ги баща й. – Не се притеснявайте, докторе, все едно, че сте у дома си!...”

Сашо протегна премръзналите си и изтръпнали от дългото кормуване пръсти към пламъка.

“Откога не съм седял така край огнище!...” – забеляза с удивление той. – Много обичам да гледам огъня...”

“Хубаво е. И на мене най ми е драго да седна край огнището: дървата пукат, пламъците хвъркат нагоре и мирише едно хубаво... Затова не дадох да съборят огнището в тази стая. Момичетата искаха печка да сложим... Вие откъде сте, докторе, от кой край?”

“От Северна България. Плевенския край...” – отвърна младият мъж и му поднесе отворена кутия цигари.

Запушиха. Цигара, запалена с въгленче от огъня има съвсем друг вкус... Бащата погледна с неодобрение филтъра на цигарата, скъса го без колебание и като притегли трикракото столче под себе си по-близо до огъня, рече:

“От Северна България чак? Какво се чудя? Че колко държава сме? Една педя...”

“Да, северняк съм, но живях по тези места и ги обикнах. Тук завърших медицина, отначало работих в окръжния град... Хубав край - хубави хора, дете има една дума...”

“Тъй е, тъй е...- рече бащата – израсне ли човек, бил той момче или момиче, и хвърква от гнездото – не знае човек къде ще го запрати живота...”

Сашо беше упоен от топлия полумрак в стаята, от миризмата на горящите дървета в огнището, от нагретия от огъня козяк под краката му, от цялата тая проста, но уютна обстановка. Всичко му действа страхотно опияняващо, дори приспивно. Може би от умората, от пътя...

Влезе леля Мария и светна лампата. Светлината отрязва сънливостта му и го стресна.

“Какво сте се затъмнили тука като бухали? Като че ли няма лампа... Знаем, че ви е по-харно така на светлика от огъня, но ще трябва да сложим масата. Сигурно сте

пригладнели...” – говореше усмихната майката, слабичка, но жилава жена, докато спускаше белите перденца на прозорците.

Сашо бе очарован от съчетанието на тези обикновени бели перденца и тъмното дърво на прозорците. Ето къде се криела красотата и уютта – в простотата! Той се чудеше, защо неговият апартамент – модерно обзаведен, му навява хлад, а тук... Тази стая на втория кат на старата балканска къща с висок дъсчен таван, потъмнял от годините, добил онзи здрав червено-кафяв цвят, от който старото дърво сякаш проговаря... Всичко това му напомняше на някогашната къща на баба му и дядо му, но споменът се губеше мъглив в годините, далечен и радостен...

Седнаха на масата. Докато майката и Илина слагаха вечерята, двамата мъже се чукнаха с малки чашки греяна ракия и глътнаха дълбока глътка. После се загледаха сгрети един в друг с интерес, сякаш се изучаваха.

“Илинче, слез, чедо, до мазето и налеј каничката от онова вино, дето е до стълбата – рече бащата и Илина припна пъргаво да изпълни заръката му. Потропваше припряно по дървеното стълбище с каничка в ръка и на сърцето ѝ бе хубаво, така хубаво... Чувстваше умората да бие в слепите ѝ очи и да я приспива, но радостта, че си е у дома, че Сашо също е тук, и че така си допаднаха с баща ѝ, я караше да се чувства безмерно щастлива!...

Тя подложи зелената, украсена с едър грозд керамична кана, която помнеше от дете, и виното рукна червено, опръска със ситни капки ръката ѝ. Тя хвана каната с другата ръка и облиза малките рубинени пращинки. От другата страна на каната я гледаше еленчето с учудения поглед, с което като малка си говореше. Сега и се прищя да си поговори отново. Като се огледа плахо, тя зашепна:

“Еленко, да знаеш колко съм радостна, Еленко! Няма по-щастлива от мене на земята!”

После затича нагоре по стълбите. Спъна се, виното се люшна пияно и напръска голите ѝ крака. Тя се засмя и го обърса с длан: “Хайде, и ти ли?”

Блъсна вратата и се втурна задъхана при своите...

Ведно с топлината я облъкна томителна тишина. Вдигна очи. Сашо стоеше прав до масата с гръб към нея, неподвижен, а срещу него вкаменен се бе изправил баща ѝ. Двамата се гледаха безмълвни.

Илина за пръв път виждаше такова лицето на баща си. Погледна към майка си. Тя бе приседнала на миндера, свела глава, стиснала ръце в скута си.

“Какво е станало!?” – извика тя с ужасяващ глас, защото разбра, че онова, неумолимото, от което толкова се страхуваше, се бе случило. – Кажете какво?...”

Сашо се обърна, стреснат от гласа ѝ, и бързо тръгна към вратата, свел поглед.

“Прощавай, Илина, но не мога да остана...” – и се спусна залитащ по стълбите.

Настъпи тежка, смазваща тишина. Никой не продумваше. Родителите ѝ стояха неподвижни, както ги бе заварила.

“Но кажете най-после какво е станало! – извън себе си изкрещя Илина.

Баща ѝ вдигна бавно глава, затресе се старчески и промълви с пресеклив глас:

“Той е!... Същият!... Младият доктор в Ксанти...”

Сякаш стовариха стотонна тежест върху ѝ. В миг светът пред нея се завъртя, мерна се младият лекар с прашните военни дрехи, сивите му очи, стоманеният поглед на Сашо и тя осъзна, с безпощадна болка осъзна, че това е истина.

Каната глухо се разби в пода, виното заля босите ѝ нозе, пръсна се в грозна крива локва и се скри в процепите на дъските. Сред строшените керамични парчета, с откъсната глава еленчето гледаше уплашено...

* * *

Ударът бе така силен, че Илина дълго не можеше да го осъзнае. Всичко ѝ се струваше като някаква илюзия, която се е случила някъде далече и нея изобщо не я засяга. Вярваше, че един ден ще се събуди от този кошмарен сън и ще разбере, че всичко си е по старому. Уви, този сън не свършваше. Умът ѝ бе като парализиран и не можеше да възприеме случилото се – не можеше или не искаше. Щеше ѝ се никога да не бе познавала Сашо, никога да не го бе срещала, да не бе чувала за него и той да не бе съществувал. Да си беше останала тихото провинциално девойче, вгълбено в собствената си болна амбиция, целеустремено в намеренията си като монахиня в кръста. Животът е жестоко нещо. Защо бе довел през далечната четиридесет и четвърта година този млад лекар в Ксанти. Защо се бе появил той после в живота ѝ? Нима всичко това не можеше да ѝ бъде спестено? Толкова ли е жестока съдбата?

Всички тези мисли и идваха в главата после. Отначало я обхвана такава нескончаема апатия, че сама започна да се учудва на безразличието с което възприемаше всичко около себе си. Продължи да ходи на лекции и упражнения и да се готви усърдно за тях, но бе изпаднала в някакъв унес, който не убягна нито от колегите ѝ, нито от преподавателите. Тя никому не обясни нищо, само гледаше нямо в очите питащите я, а те, явно разбрали, че нещо страшно се бе случило, се отдръпваха от нея уплашени. Започнаха да я отбягват – хората инстинктивно бягат от нещастните, опасявайки се да не прихване и тях. Хората са егоисти.

Тя не бе изненадана от случилото се. Напротив, тя го очакваше. През цялото време на мимолетното си щастие тя очакваше *то* да се случи и когато наистина се случи, го възприе като нещо естествено, очаквано, неизбежно и непреодолимо. Неочакваното бе само това, че то дойде оттам, откъдето изобщо не предполагаше.

После си наложи да не мисли за това. Не искаше да мисли. Запълваше мозъка си със знания за човешкото тяло и неговите страдания, като искаше да не остави и кътче свободно, способно да мисли самостоятелно, където би могъл да се загнезди червят на спомена, за да гризе безмилостно изнурената ѝ памет.

Кой знае защо не изпитваше омраза към Андреев. Не изпитваше абсолютно нищо. Струваше ѝ се, че изобщо не съществува и не е съществувал. Не се опита да се домогне за слуховете, които се носеха за тях, нито помисли да ги потвърди или опровергае. Чуждото любопитство и дребнавост ѝ бяха толкова далечни, че дори не можеше да се възмути. Нямахте сили за това. Сърцето ѝ бе глухо – както за обич, така и за омраза. Чувстваше само една безгранична празнота в него, сякаш бе престанало да бие, но продължава да живее по някакъв противоестествен начин. Не чувстваше дори разочарование, а само страх – необясним страх от бъдещето... Утеха намираще в книгите – тя винаги ги бе обичала. В тях човек не може да се излъже – лошата книга се познава от началото. Лошият човек – не винаги.

Илина усещаше, че нещо у нея бе изчезнало. Нещо бе умряло, но се бе събудило друго, която тя още не осъзнаваше. И това нещо бе голямо, много по-голямо, отколкото сама предполагаше. Тя още не му знаеше името, но чувстваше, че то ще обсеби целия ѝ по-нататъшен живот, ще измести на второ място амбициите ѝ, дори ще ги впрегне за своите цели. След всичко това Илина *знаеше*, че вече не е същата.

Андреев преживяваше всичко това много по-болезнено, отколкото изглеждаше външно. Угасна онзи жив пламък в очите му, сякаш дълбоко в него пресъхна изворът на добротата. Едва склони да защити дълго подготвяната си дисертация. Кандидатската степен не го зарадва, но все пак го изпълни с увереност, че все още съществува и че все още може. Илина се бе преместила в друга група и сега само понякога я срещаше по коридорите. Тези мимолетни срещи бяха много болезнени. Трябваше ли **това** да се случи, за да разбере, че наистина я обича, и че досега всъщност не бе обичал никого? При първата им среща в коридора той се опита да ѝ обясни (всъщност той можеше да се оправдае само с това, че през онези далечни военни години току-що бе завършил трети курс, а го бяха мобилизирали и набързо набедили за “доктор”), но тя не го слушаше, а гледаше някъде далече пред себе си с безизразно лице, сякаш изпепелено от мъка. Това особено го гнетеше и караше да се разкъсва от болка, защото помнеше жизнерадостното и весело момиче, което топлеше сърцето му с онова непознато, но така сладостно чувство, което може би е било любовта...

Всъщност, честно да си признае, той не чувстваше особена вина. Вярно, бе постъпил малко прибързано, но едва ли в онези тежки военни години щяха да спасят кърмачето. Често си мислеше какво би направил днес, със сегашните си знания в тогавашната ситуация и с изненада установяваше, че не би направил много повече – липсата на лекарства щеше да му върже ръцете. И все пак не би убил така безжалостно надеждата у хората, би ги посъветвал да потърсят помощ другаде, лекарства... Но тогава детето му се стори толкова зле, толкова зле, че не очакваше да преживее нощта. Защото не бе виждал смърт. Мобилизиран наскоро, той още не бе срещал силата на живота, на човешкия дух, който стиска зад зъбите си човек, бил той възрастен или дете, и не ще да го пусне, защото това е висшата му мисия – да облагороди човешкото тяло, защото само по себе си то е нищо – само един труп! Сега го знаеше, но бе много късно. Единствено в това виждаше той своята вина, но какво може да се иска от един млад мъж, от един третокурсник? Ако трябваше да се обвинява някой, то това бе тя, войната, която набързо го провъзгласи за доктор, само защото умееше да превързва и да прави инжекции. Но по време на война колко още по-страшни неща могат да се случат!

Цялото нещастие бе в това, че се бе случило със семейството на Илина. Малко ли бяха хората на земята, че съдбата трябваше да ги срещне отново по такъв жесток начин, безжалостно да го накара да се влюби в нея и после да му я отнеме злорадо. Нима съдбата си отмъщаваше така? Нима има карма на този свят? Не можеше ли поне Илина да го разбере, да му прости; тя също е третокурсничка и **знае** колко малко знае!...

Илина нито се опитваше да го разбере, нито да му прости. Тя помнеше своята болка и своята клетва над гробчето в Ксанти и приемаше, че всичко случило се бе само едно напомняне – напомняне, че нейната цел е друга, а не любовта и личното ѝ щастие: те са за други, по благодетелствани от съдбата, но не и за нея. Те се бе обрекла. Не можеше и не искаше да знае, дали виновникът за всичко това е Андреев, войната или някой друг. Това бе факт и толкова! Всички терзания, всички съмнения стават излишни. Чувстваше се обаче страхотно излъгана, защото нейният кумир и онова докторче се оказаха едно и също лице. Ако днес бе срещнала онзи младеж, може би би му простила. Би му простила, ако беше друг, но не и Андреев. Грешки стават и при най-добрите лекари – знаеше това, а той тогава дори не е бил още лекар. Той обаче не трябваше да я излъже, да се превърне в неин идеал и после така жестоко да я измами. Всъщност, можел ли е той да допусне, да знае предварително, че един ден ще се превърне едва ли не в кумир на едно случайно момиче, длъжен ли е бил да преценява

всяка една своя стъпка, всяко свое действие и да оценява всичко от тази гледна точка? Тя смяташе, че е длъжен. Идеалът за това е идеал – той не може да има тъмни петна, дори в далечното си минало. Да си беше стоял там, в малкото градче, да си бе оперирал тихо и темерутски, а не да сее около себе си очарование като щастлив ангел и да кара всички жени да се влюбват!... Ето това тя не можеше да му прости.

Същевременно съзнаваше, че е прекалено строга, дори жестока към него; понякога си представяше как ще иде, ще го прегърне и ще го целуне, прощавайки му, но не можеше, по-скоро не искаше да промени нещата. Приемаше раздялата като наказание за самата себе си, защото бе допуснала като израилтяните Мойсееви, да се кланя на идол, изоставяйки своя бог - своята клетва, забравяйки, че идеални могат да бъдат само боговете, а хората са изначално грешни и затова сега трябва да носи кръста на наказанието. Но не бе ли това своего рода самобичуване? Да, защото бе грешница!

Илина посрещна с безразличие новината за научната степен на доктор Андреев. Въпреки всичко, щом понякога чуеше името му, тя трепваше и неясен смут я обземаше. После и това престана. Нищо не можеше да я развълнува. Вървеше по коридорите от зала в зала като зомбирана, стиснала под мишница тетрадките и не отвърщаше нито на погледи, нито на поздрави.

Понякога се чудеше докога щеше да продължи това. Можеше ли с времето всичко да се размие, да избледнее? Вече знаеше, че такава болка може да промени всичко в човека, дори характера му, и да даде отражение на целия му по-нататъшен живот. Знаеше, че мимолетната радост, която понякога припламваше в душата ѝ не е истинска. Беше се отдала съзнателно на самовглъбение и не искаше нищо да я изтръгне оттам.

В такова състояние хората реагират различно: най-слабите се самоубиват, не толкова слабите се отдават на алкохола, а силните се улавят фанатично за някоя идея като удавник за сламка. За нея това бе медицината.

Следващите три години минаха под сянката на вечни сесии и тежки изпити, който тя вземаше със злобна упоритост. Професорите знаеха за студентката, която не допуска оценка по-ниска от отличен и ѝ се възхищаваха мълчаливо. Някои дори ѝ завиждаха. И макар никога да не допускаха снизхождение, не можеха да си изкривят душата и да не признаят, че тя бе подготвена отлично.

Илина дори не се зарадва, когато ѝ връчиха дипломата и медал, като отличничка на випуска, защото знаеше, че това ѝ се полага. Това бе само началото – пропуската за арената, на която щеше да се втурне в битката между живота и смъртта.

Зарадва се обаче на отговора на Световната здравна организация на молбата ѝ да бъде включена в състава на някоя медицинска експедиция в най-тежките райони на планетата. За това ѝ помогнаха препоръките на професорите и най-много лично на министъра. Събра в неголям куфар книгите и вещите си и зачака.

* * *

Замина за Индонезия. Сред джунглите на хилядите острови в тази необятна страна върлуваха какви ли не болести и епидемии, с които тамошната медицина не можеше да се справи сама. Задачата им бе да организират полеви болници в труднодостъпни райони, да обучават местни кадри и да се борят с епидемиите. Тя вярваше, че огромната работа ще я изтръгне от вцепенението, в което бе изпаднала през последните години.

Хората в групата бяха различни, езиците също, но всеки намери общ език с някого, освен официалния английски. Всички обичаха красивата младата българка с тъжно лице и още по-тъжни, но добри очи, и онази плаха и така чаровна усмивка, която макар и рядко се появяваше на устните ѝ.

Климатът тук бе тежък. Животът – също. Животът тук бе страшно евтин. Невъобразимо евтин за европейца или американеца. Всеки ден смъртта отнемаше хиляди и живота раждаше хиляди. Смъртта се бе скрила под образа на болести, влечуги, зверове, насекоми и какво ли не! Животът и смъртта бяха в непрекъсната битка и все пак, като че ли животът надделяваше, защото тази обширна страна бе населена от милиони хора. Повечето от тях островитяни, се препитаваха с риболов, лов и земеделие.

Те трябваше да се борят на страната на Живота. Болниците, които строяха, бяха от бамбук, покрити с брезент и палмови листа – двадесет-тридесет палатки – това бе всичко. Обучаваха местни хора на елементарни неща – да разпознават най-разпространените болести, да дават хинин и други лекарства, да вземат кръв от ушната висулка за малария... После хеликоптер минаваше да събере стъкълцата и ги носеше за изследване... Но да бе само маларията! Ами жълтата треска, ами холерата... Обучаваха хората, построяваха леки болници и продължаваха... Отиваха в друг бедстващ район. Отново изграждаха малко градче на живота и така... безкрай.

Трудностите бяха много. Не бяха малко и радостите. Радваха ги безспорно най-вече успехите в работата им – като виждаха как хората живяха и надеждата изплуваше в очите им – благодарните погледи на смуглите, с добри сърца хора...

Радваше ги и природата на тази богата земя с пищната си красота. Тя разточително бе поселила тук птици, животни, дървета, треви и цветя, разкошни, красиви цветя, които ние в Европа отглеждаме грижливо в саксии, а тук вирееха на воля, оставени на грижите на Бога, затова израстваха с гигантски размери и упойваха гората с неописуем аромат. Радваха ги изгревите и залезите, които тук бяха толкова бързи и неочаквани, че не сварваш дори да им се възхитиш; радваха ги пътуванията с леките местни лодки между островите, под сянката на надвисналите над водата клони, оплетени с паяжина от лиани, необятната шир на реката, блеснала в кръвта на залеза...

Всичко това изпълваше Илина с тиха радост и тя си мислеше, че отново е щастлива, поразена от една страна от величавата красота и всевластността на природата, от вечния вихър на борбата между живота и смъртта, а от друга страна – от силата на човешкото знание, което накланяше решително везната в полза на живота. В такива мигове тя си спомняше разказа на Хемингуей “Законът на джунглата” и чуваше отново онази мелодия, която още от ученическите си години свързваше с представата за такъв един залез над реката, за смълчаната величественост на джунглата, спотаила се за миг, за да нахлуе изведнъж, щом слънцето се скрие, с невероятните си звуци, с букета от аромати, с необяснимите асоциации, които всичко това, взето вкупом, предизвиква в съзнанието ѝ. Едва тук тя се почувства дете на планетата Земя, паднала тук като жива пращинка отнейде, за да изпълни своя дълг към хората.

Илина обичаше тези залези, дългите пътувания по реките, когато греблата тихо приплясват и се чува приглушен говор, а после се понася песен, ту на испански, ту на английски и тъжният звън на китарата се стеле като невидима, трептяща пелена над водата...

В бригадата бяха трима българи – другите двама бяха млада, съпругеска двойка – той – микробиолог, тя – лаборантка. И двамата – страстни любители на приключенията, обичаха работата си и я вършеха съвестно и перфектно. Бащата на доктора, дипломат в чужбина, не помогнал на сина си да замине с експедицията, но и не го спрял, когато, противно на волята им, хванал за ръка избраницата на сърцето си и

тръгнали заедно да търсят щастието. Илина се радваше искрено на тяхната любов, но не си позволяваше да им завижда. Само понякога, напук на волята ѝ, отнякъде подло покълваше мисълта, че и тя би могла да бъде тук с някого, с когото...

Не можеше да се каже, че Илина общува с тях, колкото и с другите – родният език все пак ги сближаваше, макар по душа да бяха различни. Всъщност Илина дори малко ги отбягваше. Чувстваше, че с присъствието си внася тъжна нотка в настроението на хората и разговорите им ставаха някак по-различни... Някои усещаша, че нещо гнети младата българка и се стремяха искрено да ѝ помогнат. Илина упорито отбягваше да говори за себе си, по-скоро за мъката си, защото не понасяше да бъде утешавана. Утехата е мехлем за нещастници, а тя не искаше да считат, че е нещастна. Понякога си мислеше, че и мъката има своята сладост. (Но не бе ли това мазохизъм?) Само празнотата е блудкава. Ужасно блудкава! А Илина със съжаление започна да осъзнава, че празнотата бе започнала да измества онази томителна сладост, която мъката ѝ носеше. Първоначално не можеше да си го обясни, после реши, че такава е ориста ѝ – да бъде самотница. Това състояние се бе превърнало в част от самата нея.

“Винаги ли си така тъжна? – попита я веднъж бодигардът Марио, италианецът с тъмните очи, в които меланхолията се сменяше поразително бързо с неутолима жизненост.

Седяха на малкото кейче, чакайки да ги прехвърлят на другия бряг. В краката им се влачеше жълтозелената река, събудена от думите му.

“Човек се ражда щастлив. Тъгата идва после... – отвърна тя без неохота. – Всеки има някакво настроение, и скоро то става черта от характера му. А всяко отклонение от него се счита за промяна в настроението. Защо мислиш, че съм тъжна? Аз съм си такава поначало... Понякога, ти си виждал, Марио, се смея, радвам се...”

Младият мъж се приведе над лицето ѝ, взря се в него и прошепна:

“Но очите ти не се смеят, Илина. Очите ти са тъжни...”

Тя трепна и сведе поглед, почувствала, че някой мигновено се бе докоснал до нея.

“Така ти се струва! – рязко отвърна тя и се загледа в отсрещния бряг. – Само така ти се струва...”

Илина се послуша. Животът около тях кипваше. Мръкваше и джунглата се събуждаше – бликаха звуци, някъде наблизо се чупеха клони, чуваха се крясъци на маймуни и папагали, шумеше крайбрежната тръстика, шептяха листата на дърветата, прехвърчаха невъобразимо пъстри и странни птици – навсякъде кипеше бурен, пълнокръвен живот.

“Внимавай!” – извика Марио и като дръпна рязко краката ѝ, докоснали за миг повърхността на реката, измъкна от колана пистолет и стреля два пъти във водата. Тя се втренчи ужасена, но нищо не видя. После, малко по-надолу по течението бликна кръв и се смеси с реката. Откъсна с мъка поглед от кървавия облак и се взря в очите му. Те я гледаха все така спокойно и кротко. Не бе изненадана от бързината на реакцията му – те бяха обучени да реагират светкавично; поразил я онази неочаквано мека сила с която я дръпна от кея. В мига, когато той, притиснал я към себе си, стреля в невидимия звяр, тя, между двата изстрела, прозвучали почти едновременно, почувства как една властна вълна се влива в нея от силната му ръка, която внезапно ѝ напомни нещо отдавнашно, вече изживяно – “дежа вю”, нещо, вече виждано, както казват медиците... Когато Марио отпусна прегръдката си, това чувство изчезна така неочаквано, както се бе появило, така бързо, че дори не успя да го осъзнае напълно. Все пак то остави у нея някаква приятна, много приятна следа и тя го погледна възхитена, сякаш искаше да го попита какво бе това, но не посмя.

“Крокодил – каза Марио спокойно. – Пази се, Илина, знаеш, че не бива да потапяш ръка или крак във водата...”

“Наричай ме... Айлин” – предложи тя неочаквано и за себе си. Това я зашемети, почти спря да диша. Не трябваше да го казва! Зачака, затаила дъх отговора, надявайки се тайно, че той ще откаже, но кой мъж би отказал на такава молба?

“Защо? – спокойно запита италианецът. – На мен ми харесва твоето име. Айлин е англосаксонско. Напомня ми на Айлин на Теодор Драйзер, а аз не обичам неговата Айлин. А твоето име е красиво! И-ли-на. Звучи като дума от песен...” – Той я гледаше със своя чуден поглед – странна смесица от меланхолия и нежна сила...

Внезапно ѝ се доплака. Прищя ѝ се да се сгуши до този добър и силен човек, но не посмя. Вместо това погледна отново към отсрещния бряг и промълви:

“Благодаря ти!... Забрави това, което ти казах”. Тогава изневиделица изпита необяснима топлина, която се разля от шията, тръгна надолу между гърдите и спря в топлите ѝ хълбоци. Изпита неочаквана нежност към мъжа до себе си, нещо, което... някога сякаш бе изпитвала... Но сега то бе сякаш по-просто, по... човечно...

Казват, че нещастните души се свързват по неведоми пътища. Невидими енергии слизат от Космоса и ги съединяват по волята на *някого*, който стои над нас и направлява съдбата ни. Понякога той разлъчва хората завинаги, научавайки ги що е страдание, но друг път се смиява и ги съединява, та заедно да превъзмогнат същото това страдание. Изглежда, че *Той* не е чак толкова безжалостен и жесток... Не винаги...

Дали наистина можеше да има нещо общо между тях, мислеше си Илина. Не, тя бе сигурна, че не би могло да има. Нещастieto и мъката си бе само нейна и тя не искаше да я дели с никого. Вярваше, че мъката е заразителна. А дали не беше както в математиката – две отрицателни величини, когато се слоят, дават положителна? Животът не е математика. Той е нещо много по-сложно. Тя *знаеше*, че вече не може да обикне никого. Скъсала се бе онази струна в душата ѝ, която кара човек да се влюби. Откъде дойде тогава този трепет, който събуди жената в нея, докато се бе притиснала стресната в прегръдката му? Дали не бе само ехо от отминали чувства? Смътен спомен за несъстояло се, неосъзнат копнеж на тялото? Но то докосна и духа ѝ, тя го почувства!

Илина не бе сигурна дали всъщност Марио... има по-особени чувства към нея, или това просто бе по-голямо внимание от страна на чувствителния италианец, една по-подчертана симпатия, каквато всички членове на бригадата изпитваха към нея.

А хората я обичаха. Обичаха красивата българка и заради добрата ѝ работа. Тя се грижеше за малките островитянчета като за свои деца. Често ги събираше и дълго им говореше на родния си език за своята страна, за всичко, които хората бяха направили за децата – за училищата, за градините... А те, макар нищо да не разбираха от думите ѝ, чувстваха интуитивно, че онова, което младата жена им говори е нещо хубаво, много хубаво, че е една чудна приказка, защото толкова много любов струеше от големите ѝ красиви очи! И мечтите литваха в блесналите им погледи, те се скупчваха около нея като малки зверчета, а тя ги галеше по правите черни коси. И те ѝ отвърщаха с много любов. Някои я наричаха със същата дума, с която наричаха майките си.

Когато някое от децата се бореше със смъртта, тя бе неотлъчно до него, понякога слагаше длан на главичката му и мислеше с любов: “Господи, ако те има, отнеми от моя живот и дай на това дете – аз вече поживях, узнах що е щастие и нещастие, но то... то още нищо не знае!” И виждаше как детето се успокоява и заспива... Понякога завинаги. Когато то умираше, тя умираше заедно с него. Плачеха не само очите ѝ, плачеше цялата ѝ душа. “Защо си го създал, щом му отнемаш малкото животче, което си му дал!” – вдигаше тя поглед нагоре. Не може да има Бог! Ако има, защо е толкова необясним! Понякога обаче *Той* се смияваше и детето оживяваше.

Тогава тя се радваше, заедно с родителите му. Сърцето ѝ ликуваше и се чувстваше истински щастлива. Не бе ли това повече от нейното собствено щастие?

И това започна да става все по-често и по-често. Сякаш стъписан от нейната дързост, *Творецът* се бе засрамил. Тя го бе засрамила!

Всичко това бе много уморително, но същевременно ѝ доставяше удоволствие и неповторимо удовлетворение. Чувстваше, че живее...

Неколцина от групата не издържаха и си заминаха. Не бяха готови за това, което срещнаха. Едни бяха дошли от любов към приключенията или романтиката, други от любопитство, трети – просто заради парите. Те не издържаха. Идваха нови. Сега очакваха пак попълнение.

* * *

Илина бе очаквала всичко, но не и това. Когато новопристигналите заслizaха по стълбичката на хеликоптера, тя би се учудила по-малко, ако бе видяла да пристига папата, отколкото него. Видя мъж, чиято фигура и движения ѝ бяха твърде познати. После се обърна и тя го позна. Позна го, но не искаше да повярва. Дали не се бе припознала? Дали не бе случайна прилика? Не, той беше. В миг изпита гняв. С какво право идваше в нейния свят!

Посрещачи и пристигнали се смесиха. Чуваха се сдържани поздрави или пък буйни възклицания, когато се срещнеха стари познати. Новите се визираха въпросително в лицата на “старите”, сякаш питаха: “Много ли е трудно, дали ще издържим?”, а те им отговаряха безмълвно: “Постойте месец-два, сами ще разберете...”

Сашо почти веднага видя Илина. Същата! Само бе малко поотслабнала и загоряла от слънцето. Заля го топла вълна и той почувства, че се изпотява не само от горещият въздух, нахлул под спрелите перки на хеликоптера. Тя го гледаше спокойно, дори му се стори, че едва-едва се усмихва, но не бе ли това всъщност насмешка? За миг му мина през ума, че може би през тези няколко години тя вече му е простила, или че поне го е разбрала. Всъщност, той тъкмо за това бе дошъл...

“Илина!” – пристъпи той към нея с питащи очи и нерешително ѝ протегна ръка.

“Здравейте” – подаде му ръка тя и го погледна. Сашо не видя в очите ѝ нито опрощение, нито обвинение, нито радост, нито омраза. Не видя нищо, абсолютно нищо и това го уплаши повече от всичко. “Добре ли е тя?” Той бе следял отдалече нейното пребиваване тук чрез бюлетините на СЗО, където имаше доверени колеги. Те същите му уредиха идването тук. За тези няколко години той бе успял да се хабилитира и сега бе доцент. Въпреки успешната си кариера, не се поколеба да тръгне за джунглата.

Нищо в ежедневието на Илина не се промени с идването на Андреев. Тя отдавна го бе отписала от живота си и не искаше отново да отгръща старите страници. Макар да знаеше, че неговото идване не бе случайност, присъствието му дори не я развълнува. Бе станала отново безчувствена като сфинкс и това донякъде я разтревожи. Щом обаче отидеше при децата, тя отново ставаше добрата фея, която така обичаха всички. Не можеше да се начуди кое всъщност бе истинската ѝ същност и кое – маската. Щеше ѝ се маската да е сфинкса, но дали бе така? Ами ако бе феята? Колко дълго би издържала да играе тази роля и кой в края на краищата щеше да победи – тя или ролята? “Нека оставим нещата да се развиват от само себе си” – реши Илина и се опита да забрави.

Марио бе все така добър с нея, без да ѝ досажда с вниманието си. Това именно я стимулираше да го допуска до себе си. Той я разбираше добре. Никога не я попита нищо и тя бе много доволна от това. Двамата често седяха вечер един до друг и

мълчаха, загледани в залеза. Накрая само се сбогуваха. И двамата разбираха какво са си казали с това мълчание. Тя чувстваше, че Марио я харесва много, че може би дори я обича, но тя не искаше, не можеше да обича никого! Знаеше го и Марио, макар да не му го бе казвала. И въпреки това отново седяха с часове на кейчето привечер. То ги задържаше един към друг, то ги свързваше. Понякога тя потръпваше от вечерния хлад, Марио я прегръщаше през раменете и я загръщаше с якето. На нея ѝ бе хубаво, така хубаво да чувства близостта му, аромата на силното му тяло, топлината, което то излъчваше, и ѝ ставаше още по-тъжно. Съзнаваше, че не може да живее вечно така сама, но все още се бореше със себе си.

Марио търпеливо чакаше. Той също бе прекарал криза в живота си и знаеше, освен че времето лекува, още и че само приятелството – безкористното, ненатрапено, и търпеливо приятелство могат да съборят невидимата преграда, която разделя неудържимо стремящите се едно към друго същества. Той бе уверен, че Илина чувства същото, но не искаше от нея да му го каже – той просто го знаеше. Усещаше нейната чувствителна и емоционална натура и не желаше да размъти душевното ѝ безпокойство. Ще дойде време, той знаеше, утайката ще падне на дъното, ще се отмие от времето и тогава изворът – бистър и хладен - ще блесне с цялата си кристална чистота. Тогава ще отпие глътка...

Седяха отново на кейчето. Реката влачеше лениви води. Тя си спомни невидимия звяр под водата и двата изстрела, прегръдката му и необяснимия трепет, който я обзе тогава и внезапно почувства желание да го изпита отново.

Марио седеше до нея. Тя се облегна бавно на рамото му. Той не се изненада. Сякаш очакваше това. Само я обгърна нежно с ръка и полака я целуна.

Двойно по-жарък отпреди бе трепетът, влял се с устните му. Почувства се отмаляла, отпусна се в прегръдката на тези силни ръце и после едва си поемаше дъх от ласките и целувките му... Прегърна го през гладката, загоряла шия, пръстите ѝ галеха едрите му черни къдри, а те падаха на тежки вълни върху лицето ѝ. Тогава тя отново изпита онова неповторимо усещане, сякаш се сливат две огнени галактики. Задъхана го прегръщаше и целуваше по твърдите скули, по силните устни и чувстваше че пропада в безкрайна, мека пропаст. “Марио!” – пошепна тя. – “Марио!”

Той я разбра. Бяха свикнали да се разбират без думи.

* * *

Няколко пъти Сашо прави опити да се доближи до нея. Искаше да поговорят поне минута. Илина усърдно го избягваше. Той не възнамеряваше да ѝ се извини – нима за смъртта има извинение? Искаше просто да поговорят, да изяснят нещата. Неизвестността и мълчанието ѝ го гнетяха.

Дали от тежкия климат, или от тези терзания, той изгуби апетит, отслабна. Сам се убеждаваше, че всичко това е глупаво, но не можеше да се успокои, докато не изясни нещата сам за себе си. Все пак бе уверен, че Илина не е съвсем права. И на нея ѝ умираха деца. Подобно нещо може да се случи всекиму. Трябва ли след това човек цял живот да се чувства виновен, без да може, без да му се даде дори възможност да изкупи грешката си?

Той не вярваше, че може да върне любовта ѝ. Знаеше, че това е невъзможно. Той само искаше тя да се отнася към него, както към всички други хора: обикновен и уникален, грешащ и успяващ, лош и добър, зъл и великодушен, но все пак човек! Човек, а не идол! Той не искаше да бъде идол. Затова избяга и от Института, от цялата оная снобска суета, която го обграждаше, за да остане съм със себе си, да се пречисти...

Общата работа ги събра съвсем скоро. Тя ръководеше детския сектор, той – хирургическия. Шефът на бригадата знаеше нейните способности като хирург и често я молеше да асистира при по-тежки операции. Той бе наблюдавал работата на доц. Андреев и трябваше да признае, че този човек има безспорен талант на хирург. Хирургията е като рисуването. Не всеки може да рисува. Преди това трябва талант.

Един ден доведоха мъж на средна възраст с пречупен гръбнак. Така и не стана ясно дърво ли бе паднало върху него, или звяр го бе ударил. Това всъщност не бе от значение. Започнаха спешна операция. Началникът определи екипа – Сашо ще оперира, Илина и още един момък ще асистират.

Тримата миеха ръцете си в преддверието. Операционната бе лека, пластмасова постройка с двойни стени, охлаждаани с вода от реката.

“Асистирала ли си на подобна операция?” – попита я предпазливо Андреев.

“Веднъж само. А Вие оперирате ли гръбначен стълб?”

“Това специализирах през последната година.”

Тя го погледна, но нищо не каза.

“Много се радвам, че отново ще оперираме заедно – подхвана внимателно той. – Колко години вече? Три? Четири?” – той я гледаше отново със своя струящ, лъчезарен поглед.

“Нека да говорим само относно предстоящата операция, доцент Андреев. Аз съм само Ваша асистентка, нека не забравяме това.”

Сашо остави четката, изплакна ръцете си от сапуна, после заинтригуван запита:

“Откъде знаеш, че съм станал доцент?”

“От колегите. Честито.”

“А, минала работа...Но благодаря ти...”

Той бе поласкан все пак от това, че бе проявила интерес към неговата особа, но не беше ли това само случайно дочута информация? Не посмя да попита.

Илина асистираше безупречно. Разбираха се без думи, дори без знаци. Във всяко нейно движение Сашо виждаше своя маниер, своя стил на работа и това го накара да се почувства още по-нешастен. Сякаш собствената му дъщеря се бе отказала от него.

“Ти си родена за хирург! Защо се отказа от хирургията? Нима не държиш на думата си?”- опитваше се да я предизвика той.

Тя му отправи леден поглед, от който едва не го втресе.

“Нима смятате, че няма причини за това?” – прошепна тя бавно зад маската и думите ѝ прозвучаха, сякаш казани от друг човек.

Той се поколеба.

“Все пак мисля, че когато човек реши нещо, трябва въпреки всичко да го изпълни.”

Тя го погледна ядно, сякаш се канеше отново да му отговори нещо остро, но замълча. Работата бе към края си. Затваряха оперативната рана.

“Жалко! – каза Андреев. – Смятах те за по-твърда в решенията си...”

Това подейства. Тя дръпна рязко маската и като го погледна ядно, тръгна навън. Той излезе след нея. Колегата им и операционната сестра се спогледаха и се заеха да довършат шева.

“Вие? Вие ли ще ми говорите това? – тя трепереше от възбуда. – Не ме интересува за каква сте ме смятали, но знаете ли аз за какъв Ви смятах? За кумир, за бог, а Вие се оказахте най-обикновен лекар, твърде лекомислен и безотговорен при това. Това е подло! Подло е!”

“Не съм те молил да ме смяташ за кумир” – тихо отвърна той.

“Да, но Вие го знаехте и трябваше да останете такъв! Длъжен бяхте!”

“Но... как бих могъл да отговарям за миналите си грешки? Та аз тогава не бях дори лекар!”

“Трябва да можете! Пред съда не сте длъжен, но пред собствената си съвест сте длъжен да отговоряте!...”

Тя не викаше. Тя шепнеше, но в този шепот имаше повече жлъч, повече ненавист и от най-силния вик. Погледът ѝ накара Андреев да потръпне. Той никога не си я бе представял такава. Миеше разсеяно ръкавиците си и наблюдаваше профила ѝ – нежен и силен.

Въпреки всичко той се почувства облекчен. Сега вече знаеше присъдата си. Ужасно щеше да бъде, ако бе останал завинаги без присъда.

“Несправедлива и жестока си, Илина!”

Стояха в предоперационната един до друг пред мивката. Зад тях изведоха количката с оперирания навън. Бяха съвсем сами. Тя упорито се мъчеше да свали ръкавиците, но ръцете ѝ трепереха.

“Несправедлива и безкрайно жестока!” – повтори той.

Вбесена тя не усети как мина на “ти”.

“А ти какво очакваше? Да посипеш главата си с пепел, аз да ти простя, после да плеснем с ръце и да се прегърнем?”

“Не, но очаквах, че ще се разберем като нормални хора.”

“Няма за какво да се разбираме!”

“Аз отдавна очаквах този разговор и ще се презирам цял живот, ако не изясним нещата. Ако искаш да знаеш аз за това съм дошъл тук.”

“И какво от това?”

“Ти си егоистка, Илина!”

“Аз?”

“Да, невероятна егоистка. И онова, което най-много ме ужасява, е твоят безкраен фанатизъм! Аз не искам да се защитавам. На себе си не бих могъл да простя, макар че, ако друг при същите обстоятелства бе направил такава грешка, бих го разбрал. Ти си лекарка и знаеш това. Лъжеш се, че искам прошка от тебе. Знаем, че не си способна да простиш. Знай само, че си несправедлива. Със своя тежък характер ти погубваш всичко около себе си както храст на зеленика – нищо не расте под злачната ѝ сянка. Вярно е, имам вина - заради мен е умряло твоето братче, но...”

“О, не! Ти не уби само него! Ти уби и част от мен. Уби у мене способността да вярвам в хората, да се възхищавам от тях, да ги обичам!... Това е много по-жестоко убийство! Ако първото мога да ти простя, второто – не! Нима не го разбираш? Да видиш своя идеал сринат долу в калта, не е ли това жестоко? Не е ли, кажи?”

“Така е, но кой ти дава право да превръщаш един човек в идеал?”

“Ти. Самият ти ми позволи! Позволи ми да те издигна на този пиедестал, защото ти беше приятно да ти се възхищават, да те ухаждат, да бъдеш най-добрия... Ти си тщеславен, Сашо, много тщеславен! Ти си един слаб, дори бих казала суетен човек... И всъщност съвсем не си идеален...”

“Нима още вярваш, че има идеални хора?”

“Вече не. Благодарение на тебе! Главната заслуга е твоя. С това можеш да се гордееш!”

Тя го погледна в упор, сякаш искаше да го застреля и трепна, видяла какво опустошение бе извършила в душата му. Очите му не бяха вече същите – бяха очите на друг човек! От тях не струеше вече онази ведрина и сила – те бяха хлътнали в орбитите си – мътно-сиви като очите на слепец. Тя се уплаши от това, което бе сторила, но вече не можеше да върне думите назад. Бързо се обърна и излезе.

Отвори вратата и вътре нахлу жегата на тропика, но той не я усети. Беше разбрал, че идването му тук е било напразно.

След този ден на него му се щеше да си тръгне, да се махне, но се срамуваше да остави хората без втори хирург. И когато началникът на бригадата реши да изпрати група лекари в една област, където бе избухнала епидемия от холера, той бе първият, който пожела да замине. Шефът не се съгласяваше. Хирургът бе повече нужен тук – холерата не се лекува с нож. После научи, че се бе случило нещо между него и младата му сънародничка и се съгласи.

Заминаха бързо, без специални изпращания. Толкова по-добре! Той искаше да избяга, без да го види Илина. Чувстваше се слаб за нова среща. Не го потърси и тя.

Раздадоха им оръжие. Докато го смазваше, той за миг си помисли, че би могъл лесно да разреши проблемите си, но веднага отхвърли тази мисъл. Това бе низко! Друго би било, ако загине в джунглата при трагични обстоятелства, спасявайки другарите си? И това звучи шаблонно, дори тъпо и също така тъпа и шаблонна бе и тази идея.

Все пак за миг си представи малкото траурно тържество. Как ли щеше да се държи Илина? Дали нямаше да пророни сълза за него, спомняйки си миналите дни? Тогава тя вече щеше да знае, че той не е слаб и суетен човек, а смел и самопожертвувателен, достоен за възхищение – не, не като идол или идеал – а като обикновен, смел и достоен мъж! Не сме ли най-жестоки ние тъкмо към хората, които най-много обичаме? Разбираме това едва когато ги загубим, сякаш имаме два или повече живота и можем така безотговорно да си играем с чувствата и действията си! Поне тогава дали би му простила?

Представи си как би заплакала горко тогава тя, как би заскубала косите си, но уви, него вече няма да го има...

Увлечен в подобни мазохистични мисли, той гледаше как лагерът се отдалечава от погледа им.

* * *

За всеобщо учудване областта на епидемията се оказа не в джунглата, а в гъсто населен земеделски район. Център бе неголям град, населен, освен с местни хора, и с много бели чужденци, които се бяха измъкнали своевременно на север, отмъквайки със себе си повечето лекари-европейци. Бяха останали няколко местни лекари от различни специалности, които не биха могли да се справят с плъзналата епидемия. Едномесечните усилия на групата да я ограничи, също се оказаха неуспешни. Нужно бе да доведат цялата бригада, за да разгърнат полевата болница, но връзка с нея нямаша. Опиташа с радиостанцията, но не успяха – между тях имаше планински възвишения, а и обхватът ѝ бе недостатъчен.

Налагаше се няколко души да се върнат и да доведат останалите. Това не бе безопасна работа и всички го знаеха добре. Идването дотук им бе отнело десет дни през джунглата без път, през тясната просека, обрасла с лиани, през която джипът едва се промъкваше. Да не говорим за преминаването през възвишенията по тесни кози пътеки на сантиметри от урви и пропасти. Връщането щеше да бъде не по-малко трудно, защото растителността в джунглата расте не с дни, а с часове, и изсечената преди месец просека щеше отново да е обраснала.

Потърсиха доброволци. Никой не се нае. Не толкова от страх, отколкото от липсата на увереност, че ще успеят. Сашо се двоумеше. Единственото от което се боеше бе новата среща с Илина.

След седмица окончателно им стана ясно, че без помощта на бригадата са за никъде. Трябваше да я повикат. Сашо отиде при командира на групата и каза, че се наема да се върне. Поиска само един от опитните хора да го придружи. Другите бяха нужни тук. С него тръгна Джо, як чернокож момък, който познаваше добре джунглата. Помощта му щеше да бъде неоценима.

Вечерта приготвиха джипа за път. Натовариха го с провизии за цял месец – всичко се случваше... Взеха и радиостанцията.

Сашо никога не бе подозирал с колко трудности е свързан животът на цивилизования човек в джунглата, особено ако е сам. За тях бе чел само в книгите. Реалността се оказа много по-сурова. Два пъти объркваха пътя и се връщаха. Шест пъти правиха гума. Вместо за седмица, пристигнаха за две. Всъщност така им казаха другите, защото те бяха загубили представа за времето. Водата им свърши. Щом се качиха на възвишенията, опитаха пак с радиостанцията. От влагата и от дългото пътуване батерията ѝ се беше изтощила. Опитаха с акумулатора на джипа. Успяха. Дойдоха и ги пресрещнаха. Фактически ги спасиха, защото те бяха на края на човешкото изтощение.

Началникът на бригадата позна Сашо само по очите. От жаждата, от горещината и от преめждията здравето му тяло се бе съсухрило и почерняло. Устните му се бяха олющили. Предадоха съобщението и заспаха мъртвешки, непробуден сън. Събудиха ги, когато щяха да тръгват. Лагерът бе събран и готов за път. Тук оставаха само десетина души да довършат работата и да предадат болницата на местните хора. Джо и Сашо също оставаха, за да се съвземат от изтощението. За командир на групата шефът назначи д-р Андреев. Всички имаха доверие в смелия българин. Преди да заминат, при него дойдоха сънародниците му да се сбогуват. Дойде и Илина.

В първия миг той не видя промяната в нея. После постепенно я осъзна и нещо дълбоко го жегна. Макар и едва забележими от окото на опитния лекар не убягнаха белезите на начална бременност. Тогава разбра, че я бе изгубил безвъзвратно. Това, в което тайно се надяваше, че може да се случи, сега ставаше невъзможно. Тя принадлежеше вече на друг! Той бе подочул за ухаждането на Марио, но не му бе отдал особено значение, като знаеше особеността ѝ характер. Но ето че вече...

Мъката му бе непоносима – не допускаше, че така ще го заболи. Засегнато бе самолюбието му на самец, пренебрегнат от кошутата, заради другия мъжкар! “Добре поне, че не е някой мухльо!” – помисли си той, защото изпитваше симпатии към италианеца. Въпреки това, тази мисъл не го утеши.

Искаше му се да реве, да вие от болка, от яд, че бе държал в ръцете си скъпоценен камък, а бе допуснал да го изгуби по такъв глупав начин!.. Що за злочеста съдба! Тъкмо на него ли трябваше да се случи!

“Как се чувствате, колега? Възстановявате ли се?” – усмихнат се ръкува с него българинът-микробиолог. Беше горд, че сънародникът им се бе справил с тази непосилна задача. За българите вече се говореше с възхищение.

“Боже, какви мъки сте преживели!” – каканижеше до него миловидната му съпруга. – Та това е подвиг! Истински подвиг!” – тя погледна за подкрепа към Илина, която гледаше спокойно и кротко, сякаш облагородена от бъдещото майчинство...

“Какъв ти подвиг – разсеяно отвърна Сашо, - просто се борехме за живота си.”

Той се обърна към Илина. Тя не трепна, но разбра, че той бе разбрал. Попита я с поглед, но не получи отговор. Малката надежда, която пърхаше у него през последните дни, се счути.

“Трябва да честитите на нашата колежка! – рече лаборантката. – От един месец е съпруга. Първата сватба в бригадата! Вече чакаме бебе!...”

“Честито, Илина.”

“Благодаря.”

Душата му плачеше, разкъсваше се от болка, сякаш измъчвана от безжалостен екзорцист, а той се усмихваше!

После заминаха. Цяла върволица от местни хора ги изпратиха на километри в джунглата. След Илина вървяха тълпи от дечица, малки и големи. Изпращаха я с песни и гирлянди цветя. Някои плачеха. А тя – заедно с тях...

След половин година щеше да ги последва и групата на Сашо.

* * *

Работата на останалите в лагера лекари изведнъж се удесетори. Трудно се справяха с толкова много задължения. Макар доста от местните хора да бяха обучени и им помагаша, все още не можеха да ги заместват напълно.

Ако не беше работата, Сашо не можеше да си представи как би избягал от мислите си. Тъкмо понякога забравяше и изневиделица мисълта за Илина го връхлиташе, измъчваше изнурения му мозък, тормозеше го. Не можеше да си прости, че така нелепо я бе загубил. Сега това дете в нея можеше да бъде неговото! Бясна мъка го душеше. Ревност ли бе това? Как можеше да я ревнува, когато му бе пределно ясно, че тя не можеше вече да му принадлежи! Тя бе вече жена другиму!

Мислеше си понякога, че би се радвал да види Илина щастлива, но сега осъзна, че би искал да я види щастлива, но ... не с друг! Не можеше да си представи, че тя щеше да се смее, както преди, че ще се радва, както преди, че ще бъде любяща и всеотдайна, както преди, но не с него, а с друг! С какво този италианец бе по-достоеен? А за него тя нямаше да се спомня, нямаше да иска да си спомня. Сякаш това между тях никога не е било! Сякаш вече бе умрял! Нима не бе останала искрица тъга по заедно преживяните щастливи дни?

Всичките тези мисли се въртяха безспир като бесен рояк в ума му и го измъчваха. Налагаше си да не мисли повече за нея – тя е вече минало, всичко е свършило, тя е намерила щастието си другаде, колкото и подло и предателски да бе постъпила, но това е истината, какво да се прави – понякога нещата в живота са много несправедливи и нелогични... А може би не го бе обичала така силно, може би не бе обичала самия него, а мита за него, идеала, който бе създала във въображението си...

Мъчеше се да захвърли тези мисли като стар, прочетен вестник, но не успяваше. Добре, че бе работата, та понякога да го отскубнат от тях. Ако не беше работата, вероятно би полудял. Дали тези кошмарни мисли щяха някога да избледнеят, да свършат? Едва ли. Той знаеше, че щяха да го преследват през целия му останал живот.

Най-много му тежеше, че Илина отказваше да го разбере, не да му прости, а да го разбере. Понякога се опитваше да се постави на нейно място. Това бе трудно. Той никога не бе имал братя или сестри. Не бе загубил близък човек и не знаеше как тежи това. Не можеше да си представи какво беше да загуби... сестричката си...

За миг го връхлетя ужасна мисъл. А какво би било, ако тогава бе умряло не братчето, а самата Илина?! Не! Това не можеше да си го представи! Не искаше да си представи, че нея може да я няма на този свят, че би могла да си остане завинаги дете, там, край Ксанти, че няма никога да изживее прекрасната си младост!

Не усети как сълзите го задушиха, после избликнаха някъде отвътре и той заплака. За пръв път в живота си. Не помнеше да е плакал някога. Дори като дете. А сега плачеше. Дали от жал към самия себе си, или от загубата на Илина? Та не бе ли

това едно и също? Чувстваше живота си провален. Бе съсипал най-хубавото, което му се бе случило в него. И връщане назад вече нямаше... За жалост, нямаше...

* * *

Шестте месеца минаха мъчително бавно. С неясна тревога Андреев започна да се стяга за предстоящото пътуване. Радваше се, че отново щяха да бъдат сред колегите си, но в същото време се страхуваше от предстоящата среща с Илина. Как ли ще изглежда тя в разцвета на своето майчинство? Отново го сви онази жестока болка, сякаш бе получил ритник между краката. Това дете можеше да бъде тяхно. А той допусна да я загуби така баламски! Това той никога няма да си го прости.

В един миг осъзна, че тъкмо това го измъчваше най-много, може би дори единствено това, а не мнимата му вина от преди двайсет и пет години. Той не бе свикнал да губи. А сега загуби най-ценното, за да го притежава някакъв жабар от Болоня, някакъв тъп бодигард, който едва ли съзнаваше какво богатство държи в ръцете си.

Добили опит от своето пътуване, двамата с Джо водеха групата уверено, без особени аварии и неприятности. Той дори остана донякъде разочарован от това. Откри, че трудностите и премеждията го привличат, защото не му позволяват да остава дълго насаме с мислите си.

Приветливия вид на белите кокетни постройките, накацали по брега на океана, внесе свежест в гледката, зарадва окото им, привикнало към пастелните тонове в джунглата. Крайбрежната ивица, пълна с хотели и вили, бе пощадена от епидемията. Кварталите на богатите бяха връх на лукса, но и беднотията нямаше граници. Скоро обаче разбраха, че и тук е същата мизерия. Разбраха го, когато отидоха в бедните квартали, в малките селища наоколо, в самото гнездо на епидемията. Мизерията тук бе придобила гротескни форми под влияние на европейците и американците. Поразяващо бе да се види голям вносен радиоприемник или телевизор в кирпичен коптор, покрит с палмови листа, където съвместно съжителстваха хора и животни.

Вътре направо на пода лежаха болните, понякога цяло семейство и чакаха да умрат. Надяваха се така да получат избавление от мъките си. Епидемията бе опустошила, бе накарала да замре целият този селскостопански район, който хранеше целия остров. Реколтата гниеше неприбрана, добитъкът мучеше жаден и гладен, конете бяха изгризали яслите си и едва стояха на краката си от глад.

Включил се в движение в работата, Андреев едва по-късно разбра, че Илина я няма.

“Къде е?” – с тревога запитва той. - Да не би да се е случило нещо?”

“В отпуск е за няколко дни – казаха му. - Отидоха с Марио до столицата да купят това-онова за бебето. Наближава време да се роди. И представете си, не иска да се връща в Европа! Щяла тук да го роди! Добре поне, че сме в цивилизован район, ами ако бяхме в джунглата?”

Сашо нищо не отвърна, но изпита облекчение, че срещата им щеше да се отложи за известно време.

Епидемията бе започнала да стихва. Хората от бригадата очакваха настъпването на дъждовния сезон с надеждата, че ще я ликвидират напълно, и с една малка предстояща радост – раждането на бебето. Първото бебе в бригадата! Колкото повече приближаваше време да се появи на бял свят, толкова повече говореха за него, някои дори му бяха приготвили подаръци, а други се обзалагаха, момче ли ще бъде, или момиче. Сашо слушаше тези весели разговори с привидно безразличие, но нещо в гърдите му се преобръщаше от мъка. Зачака със страх завръщането ѝ.

Макар и с болка понякога се опитваше да си представи как ще изглежда сега тя, вече в деветия месец. Представяше си крехката ѝ фигурка, вече доста позакръглена, големия и щръкнал напред корем. Изящната ѝ главица с висок кок и тънка, дълга шия щеше да бъде изнесена назад, за да балансира тежестта... Представяше си капризната детска извивка на устните ѝ, набъбнали и сочни от бременността, бледите, кафяви петънца по бузите и... онази тиха, замечтана топлина, която струи от погледа на всички бъдещи майки и така одухотворява лицата им... Това едновременно го радваше и измъчваше.

Тогава пристигна вестта, която хвърли в смут всички! Бе така невероятна, така нелепа, че никой не смееше да повярва: преди час близо до столицата са катастрофирали. Марио бил убит на място, а Илина в тежко състояние била приета в хирургическата клиника.

Незабавно за столицата замина група от няколко души – най-опитните лекари в бригадата. Дотам имаше тридесетина километра. Началникът, вече не твърде млад японец, бе съкрушен. Той седеше до шофьора, като почти докосваше с чело страничното стъкло и не говореше. Останалите също мълчаха. Сашо седеше зад него и поглеждаше часовника си. Асфалтовото шосе хвърляше горещи вълни в лицата им. Край тях се мяркаха коли, хора, животни, но никой не ги забелязваше – всички мислеха за младата българска лекарка – любимката на бригадата и жалеха за симпатичния италианец.

Шофьорът натискаше газта, но движението бе много натоварено. Всички караха с бясна скорост. Оставаха още десетина километра. Губим време! Давай, давай!

Сашо нито за миг не се съмняваше, че ще спасят Илина. Това бе *condicio sine qua non* – условие, без което не може. Оставаше въпроса дали ще могат да спасят и детето. Никой от тях не знаеше точното състояние на Илина, освен че бе тежко. Така им бяха съобщили по телефона.

Внезапно иззад дърветата изскочиха първите постройки на града. Със свистене на гумите колата спря пред модерната сграда на клиниката. Затичаха към портала. Посрещна ги един от шефовете и ги поведе към операционния блок. Операцията току-що била започнала.

“Тежки контузии и счупвания, колеги – каза хирургът, който я бе приел. – Току-що говорих с шефа, който я оперира в момента. Разкъсване на далака и черния дроб, тежка фрактура на таза... Просто натрошена... Дано оцелее... След около час може би ще можете да я видите...”

“Не може ли да се включа и аз в операцията? - попита неуверено Андреев. Хирург съм...”

“По-добре недейте, колега – рече кротко японецът, шефа на бригадата. – Зная, че Ви е била близка... Оставете това на колегите – явно те си разбират от работата...”

“Правим най-доброто за нея” - кимна потвърждаващо лекарят от клиниката.

“А детето? Какво стана с него?” – попита тихо Андреев.

“Детето току-що са го извадили, доколкото разбрах. Не давало признаци на живот. Но, моля ви се, колеги, заповядайте в кабинета ми, там ще поговорим...”

“Мога ли да го видя?” – попита Андреев.

“Кого?” – не разбра хирургът.

“Детето.”

“Моля, щом желаете...” – каза неохотно докторът и го представи на възрастна акушерка. Тя го поведе към операционната.

“Живо ли е детето?” – попита я Андреев с наивна упоритост.

“Мисля, че са Ви обяснили – то бе извадено мъртво!” – рече троснато акушерката.

“Извинете... помислих, че може би... Момче ли беше, или момиче... макар това вече... да няма значение...”

Акушерката бе затруднена.

“Не обърнах внимание, но можете да го видите, ако вече не са го изнесли...”

“Да, ако е възможно...” – отвърна той.

Сашо обу на бос крак бели гумени ботуши, облече бялата престилка и влезе. Акушерката го поведе към една странична зала. През откренатата врата той надзърна в операционната. Тя изглеждаше като всяка една друга, където току що се извършва тежка операция – надвесени над операционната маса глави, кратки фрази, подрънкване на инструменти, висяща от тавана банка с кръв, а в легените на страничната масичка - купчини от кървави тампони и марли, късчета човешка плът, миризма на упойка. Обикновено тази гледка, тази миризма го възбуждаше и го караше да тръпне от професионална страст, но сега го заболя. Заболя го като гледаше всичко – та това бе кръвта на Илина – част от самата нея!

Тръгна отново след възрастната акушерка.

Приблужи към окървавения метален леген. Малкото телце лежеше обърнато настрани, отпуснато, с ливиден, почти син цвят на осеяната тук-там с мастен налеп кожа, забило главица в кърпата, в която е било поставено, крачетата му бяха полусгънати в коленцата с миниатюрни, бели пръстчета. Дългата десетина сантиметра пъпна връв бе прищипната с хирургическа щипка, която грозно стърчеше от легена.

Внимателно, сякаш опасявайки се да не му навреди, той извърна главичката му и се взря в малкото лице, сякаш търсеше някаква прилика. Бебе като бебе. Само че това не плачеше, а бе стиснало намръщено очи, сякаш негодуваше срещу злощастната си съдба. На горната част на главата му имаше морав подкожен кръвоизлив. Устничките му бяха бледо-сини и сякаш за миг му напомниха нечий устни...

В един миг му се стори, че телцето трепна. Той остана неподвижен. Може би газове? Загледа се така съсредоточено, че дори спря да диша. И ето, отново видя, как сякаш конвулсия премина през малкото телце. Не може да бъде! Подхвана с ръце детето и долепи ухо до гърдите му. Едва доловимо чу редките удари на сърцето.

“Но то е живо!” – викна той така, че акушерката зад него изтърва инструментите на пода. – Живо е!” – повтори той, този път на английски.

Акушерката го гледаше с явно съжаление.

“Живо е, аз съм лекар, току-що чух сърдечни тонове! Бързо викайте акушерски екип! Дайте ми аспиратор, “Амбу” за обдишване! Какво стоите! Изпълнявайте!”

Трябва да е изглеждал твърде страшно, защото акушерката се втурна да изпълни нарежданията му, после хукна като подгонена навън. Тя инстинктивно бе почувствала у него хирурга, оператора, чийто нареждания се изпълняват без обсъждане.

Започна борба, отчаяна борба за живота на едно дете, оставено да умре. Сашо разтла меката кърпа на плота, положи телцето върху нея, почисти с аспиратора първо малкото носле, а после и устицата от попадналите околоплодни води. Малкото езиче бе все още топло но също бе синкаво. Положи миниатюрната маска на личицето и започна ритмично да стиска балона на обдишващия апарат.

Пристигнаха лекари и акушерки.

“Едва ли има смисъл, колега. То беше мъртво или... почти мъртво – не изплака и сърдечна дейност... нямаше. А трябваше да спасяваме и майката” – опита се да го убеди мургав млад мъж. Андреев му отправи такъв поглед, че той се стъписа. Момъкът свали слушалката от врата си и я положи над сърцето. И викна:

“Дайте дихателни стимулатори, пригответе кувъоз!”

Борбата продължаваше сякаш безкрайно дълго, а всъщност бяха минали само няколко минути. Сърдечната дейност осезателно се подобри. Разтревожени от отсъствието му, колегите бяха изпратили поляка да го потърси. Той схвана веднага ситуацията и след като си изми светкавично ръцете с йод и спирт, се включи в спасителната акция. Той бе отличен акушер-гинеколог и знаеше какво трябва да прави.

“Кислород! – разпореди той. – Включете кислород към обдишващия апарат! И донесете бързо два съда - един със студена и друг с топла вода!” – И полякът започна последователно да потапя малкото телце ту в топлата, ту в студената вода. Този стар, но изпитан начин за топлинно дразнене на кожата, понякога ускорява появата на спонтанно дишане. После отново сложи малката маска на лицето. Подложи под раменцата навита на рулце пеленка, за да повдигне гръдния кош и продължи.

След миг се чу тъничък, скърцащ звук, който накара поляка да повдигне маската и да се ослуша. Чу се отново същия звук и веднага след него слабо проплакване. След секунди то се повтори малко по-силно, а минута по-късно бебето ревеше, размахало недоволен ръце и крака. Едва сега Сашо забеляза, че е момиче. Това, кой знае защо го зарадва. Момиче! Илина ще бъде доволна...

А бебето плачеше, както плачат всички бебета по света. Сашо го гледаше задъхан и щастлив. После се обърна към поляка и мургавия лекар и извика, почти изкрещя:

“Оживя! Видяхте ли, оживя!”

Полякът се усмихваше и кимаше радостен с глава. Зад очилата късогледите му очи се смееха. Мургавият лекар се усмихваше смутено. Акушерките гледаха смаяни – за пръв път пред очите им възкресяваха мъртво дете! Християнките се кръстеха...

“По лесно щеше да ви бъде да направите ново бебе!” – смееше се възрастната акушерка. Всички избухнаха в смях от шегата ѝ и това бе смях от задоволство.

Бебето продължаваше да плаче. Синкавият цвят на лицето му бе изчезнал и то гневно протестираше, защото явно му бе некомфортно. Старата акушерка го пое, заедно с металната щипката-клампа, изкъпа го, после завърза пъпа, зави го в чисти пелени и го постави в кувъоза.

Час по-късно изкараха Илина от операционната. Те стояха в коридора и гледаха мълчаливо минаващата покрай тях количка. Жива бе! Още не бе излязла напълно от упойката. След малко им позволиха да влязат при нея.

Сашо тръгна нетърпеливо към леглото и застана до главата ѝ. Илина гледаше в тавана с невидящи, широко отворени очи.

“Още е в шок!” – пошепна японецът.

Сашо се надвеси над нея, взря се в очите ѝ, концентрира цялата си енергия и продума ясно и отчетливо:

“Илина! Чуй ме! Знаем, че ме чуваш! То е живо, Айлин, живичко е бебето, твоето бебче! Дъщеричка! Разбираш ли? Живо и здраво е, спасихме го! Ние го спасихме! Отговори ми, Айлин, ако си разбрала! Отговори ми, моля те!”

Тя сякаш се събуди от далечен сън, очите трепнаха, после бавно се напълниха с влага, тя притвори клепачи и две сълзи се търкулнаха по бледото ѝ лице. Усмихна се едва доловимо. Бе разбрала...

“Айлин! – той се взря отново в очите ѝ и потъна сякаш в дълбок, бездънен кладенец. Нищо не каза, само я питаше с очи. Гледаше я като безумен и чакаше отговор на онзи въпрос – на големия въпрос, който не му даваше мира... Пръстите му стискаха до болка хладната ѝ китка. Тя продължаваше да го гледа все така, сякаш едва-едва се усмихваше. После видя, по-скоро почувства, как блясъкът в очите ѝ постепенно изтече.

“Айлин!” – с див вопъл извика той, хванал с длани лицето ѝ, взрял се с отчаяна надежда в очите.

Там вече нямаше никакъв отговор.

* * *

ЕПИЛОГ

Връщаме се с моя колега, микробиолога, от работа един ден и някъде до кварталната градинка той ме дръпна внезапно за ръкава:

“Ето го!”

“Кой?” – запитах недоумяващ и погледнах напред.

Не бе нужно да ми отговаря. Познах го веднага, макар никога да не бях го виждал.

По хрущящата алея, застлана с жълт чакъл, вървеше висок, едва прегърбен мъж със светли, прошарени коси. Носеше голяма мрежа с продукти. Спря и се обърна да изчака тичащото след него момиченце. То го настигна засмяно и се улови за протегнатия му показалец. Момиченцето имаше дълга кестенява коса, големи изразителни очи и тънка грациозна шийка. То пусна показалеца, наведе се да вземе камъче и за миг се мярнаха белите му гащички. После двамата – той, големият мъж и малкото като кукла момиченце пресякоха улицата и продължиха по тротоара.

Стоях безмълвен и гледах след тях, дори когато се скриха зад ъгъла.

“Казва се Илина – тихо каза колелгата. – Гледа я като своя дъщеря. Едва успя да склони родителите на Илина. Всъщност, мисля, че те го разбраха... Не зная друг човек да е така привързан към едно дете...”

Погледнах приятеля си, без да го попитам нищо, но той разбра въпроса ми:

“Сам е... Тя е всичко за него!...”

29.07.1964 г. Юндола – 06.10.1964 г. Пловдив.